

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Filozofická fakulta

Katedra asijských studií

BAKALÁŘSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Saigó Takamori a Jamagata Aritomo a jejich role ve válce Bošin a
vzniku nového státu**

Saigo Takamori and Yamagata Arimoto and Their Part in the Boshin War and in the
Establishment of a New State

Vypracoval: Pavel Jarolím

Vedoucí diplomové práce: Mgr. Sylva Martinásková, Ph.D.

OLOMOUC 2022

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou diplomovou práci vypracoval samostatně a uvedl veškeré použité prameny a literaturu.

V Olomouci dne:

Podpis:

Anotace

Jméno autora:	Pavel Jarolím
Vedoucí bakalářské diplomové práce:	Mgr. Sylva Martinásková, Ph.D.
Název práce:	Saigó Takamori a Jamagata Aritomo a jejich role ve válce Bošin a vzniku nového státu Saigo Takamori and Yamagata Aritomo and Their Part in the Boshin War and in the Establishment of a New State
Jméno fakulty – katedry:	Filozofická fakulta – Katedra asijských studií
Počet stran:	62
Počet znaků s mezerami:	120 563
Počet titulů použitých pramenů a literatury:	52
Klíčová slova:	Japonsko, Meidži, Bošin, Tokugawa, Sacuma, Čóšú, Saigó Takamori, Jamagata Aritomo

Cílem práce je zjistit a následně porovnat, jakou úlohu hráli Saigó Takamori a Jamagata Aritomo během války Bošin a budování nového státu v období Meidži. V první části práce jsou popsány předcházející události, které vedly k následnému zvratu a válce Bošin. Druhá část se zabývá samotným průběhem války Bošin a pádem tokugawského šógunátu. Následující kapitola se věnuje budování nového státu Meidži. V posledních třech částech práce je věnován prostor Saigóovi a Jamagatovi a jejich rolím ve zmíněných událostech, které jsou následně porovnány.

Na tomto místě bych chtěl poděkovat vedoucí své práce Mgr. Sylvě Martináskové, Ph.D. za její čas věnované mé práci, cenné rady a zejména ochotu během zpracování mé práce.

Ediční poznámka

K přepisu japonských jmen je v této práci použita česká transkripce, pouze v případě cizojazyčných zdrojů a bibliografických poznámek je ponechána transkripce původního jazyka. Japonská jména jsou uváděna v japonském pořadí, tj. na prvním místě příjmení, na druhém osobní jméno. Všechna japonská slova kromě těch, která již mají svou podobu v českém jazyce, jsou uváděna v kurzívě. Znakys jsou uvedeny u jmen osob. S výjimkou války Bošin, jež je součástí tématu práce, nejsou u místopisných názvů ani dalších pojmenování znaky uvedeny. Pokud není uvedeno jinak, autorem překladu citací z angličtiny je autor této práce.

Obsah

Úvod.....	8
1 Události předcházející válce Bošin	10
1.1 Uzavírání smluv s cizinci.....	10
1.2 Císař.....	11
1.2.1 Stručná historie císařské vlády.....	12
1.2.2 Císař Kómei a narůstající moc císařského dvora	13
1.3 Narůstající nespokojenost samurajstva a uzavření spolupráce	15
1.4 Radikální Čóšú a pokus šógunátu o znovunastolení tokugawské vlády.....	16
2 Válka Bošin	18
2.1 Konec tokugawské vlády.....	18
2.2 Průběh války	20
2.2.1 Bitva u Toba-Fušimi.....	21
2.2.2 Kapitulace Eda a bitva u Ueno	22
2.2.3 Porážka severní aliance.....	23
2.2.4 Důsledky války <i>Bošin</i>	24
3 Revoluce Meidži.....	26
3.1 Počáteční kroky nové vlády a centralizace státu	26
3.2 Vládní reformy	27
3.2.1 Armádní reformy.....	27
3.2.2 Finanční a společenské reformy	28
3.3 Rozpad restaurační koalice	29
3.4 Pád samurajské vrstvy	30
4 Saigó Takamori.....	31
4.1 Počáteční události Saigóa.....	31
4.1.1 Pokus ovlivnit volbu šóguna a následné vyhnanství.....	31
4.1.2 Konflikt s Čóšú a nová vize o budoucím Japonsku	33
4.2 Přípravy na vládní převrat	34
4.3 Saigóova účast ve válce Bošin	35
4.4 Saigóova role ve vládě Meidži	37
4.5 Sacumská rebelie	39
5 Jamagata Aritomo	41
5.1 Počáteční události Jamagaty	41
5.1.1 Snaha o navýšení vlivu hnutí <i>sonnó džóí</i>	41
5.1.2 Neúspěšné potlačení radikálních členů v Čóšú	44
5.2 Jamagatova účast ve válce Bošin.....	45
5.3 Jamagatova role ve vládě v raném období Meidži	46
5.4 Sacumská rebelie	48

5.5	Stručné shrnutí Jamagatovy role v následujícím období Meidži a Taišó.....	49
6	Porovnání zásluh Saigóa a Jamagaty	51
	Závěr.....	54
	Abstract in English.....	57
	Seznam použité literatury:	58

Úvod

Tato práce se věnuje dvěma významným osobnostem z 19. století, které během svého života čelily několika zásadním událostem, jež silně ovlivnily budoucí Japonsko. Jednalo se zejména o historické události válku Bošin 戊辰戦争 a vznik nového státu, kdy se znovu po osmi staletích dostával k moci zpátky císař. Toto období je také významné westernizací Japonska, s níž skončilo období dlouholetého feudalismu.

V práci je věnován prostor Saigóvi Takamorimu 西郷隆盛 a Jamagatovi Aritomovi 山県有朋, kteří byli s těmito událostmi úzce spjati. Tyto dvě osobnosti jsem si zvolil, jelikož jejich role jsou během války Bošin a vzniku nového státu úzce propojeny a zároveň jsou oba pro tuto dobu velice důležitými postavami.

Hlavním cílem práce je zjistit, jaké zásluhy měli Saigó Takamori a Jamagata Aritomo během války Bošin a vzniku nového státu, a následně určit, kdo z nich hrál významnější roli v těchto událostech. Tomuto cíli je přizpůsobeno členění celé práce.

První kapitola se zabývá předcházejícími událostmi, které vedly k válce Bošin. Japonsko se po nástupu rodu Tokugawa k moci celé izolovalo a nepouštělo do své země téměř žádné cizince. Jediný kontakt, který si udržovalo, byl s Číňany a Holanďany. S rostoucí expanzí západních zemí se ale v polovině 19. století muselo po několika desetiletích otevřít. Mohl za to nátlak Američanů, kteří hrozili Japoncům válečnou silou, a jelikož bylo Japonsko dlouho izolované, nemělo tak vyspělou technologii jako Západ, aby s ním mohlo bojovat. Tehdy se Japonsko otevřelo mezinárodnímu obchodu a mnoho západních států s ním začalo uzavírat smlouvy. Většina těchto smluv zvýhodňovala spíše cizince, tudíž v zemi začaly vládnout nepokoje, jež vedly k útokům na cizince a úřední osoby. Tehdejší japonská vláda se pokusila vyřešit tuto situaci vlastními způsoby, ale znepřátelila si tím císaře a mnoho západních provincií. To vedlo k následnému povstání a pokusu navrátit císaři zpět jeho původní moc, kterou v minulosti disponoval.

V druhé kapitole se budeme věnovat okolnostem občanské války neboli války Bošin. Bude shrnovat tehdejší politickou situaci v zemi a také mnoho zásadních změn, které se staly důležitými kroky k vládnímu převratu. Dále se bude tato kapitola věnovat popisu průběhu celé války, jež vedla ke kapitulaci šógunátu a poražení jeho zbylých příznivců. Přiblížíme si také jaké prostředky měly k dispozici obě válčící strany a za jakých podmínek se jednotlivé bitvy odehrály.

Třetí kapitola se zabývá samotným vznikem nové vlády Meidži, již struktura je inspirována západními zeměmi. Právě v tomto období podnikala japonská vláda mnoho cest do

zahraničí, odkud čerpala nové informace, popřípadě se učila i novým technologiím. Podle toho následně zaváděla v zemi nové reformy posilující národní ekonomiku, která byla za období šógunátu na rozpadnutí. Nicméně tyto nové reformy měly i negativní dopad, a to zejména na samurajstvo, které v raném období Meidži čelilo těžkému sociálnímu úpadku. Tento problém se stal v Japonsku tak kritickým, že se kvůli němu rozpadla nová vláda a v zemi znovu vznikala samurajská povstání.

Čtvrtá a předposlední kapitola je věnována životu Saigóa Takamoriho a Jamagaty Aritoma. Zde se z jejich pohledu zacílíme na události, které předcházely válce Bošin. Dále na samotnou válku včetně několika bitev a vznik nového státu v období Meidži. V poslední kapitole je následně provedena podrobná komparace obou osobností, kdy se zaměříme zejména na jejich účast v jednotlivých bitvách války Bošin a na zásluhy při formování nového státu. Z těchto poznatků následně vyvodíme výsledek, kdo z nich hrál větší roli ve zmíněných událostech.

1 Události předcházející válce Bošin

Japonsko bylo po dvě stě let od 17. století uzavřenou zemí, ale s postupem času na něho začal působit nátlak ze Západu, aby se otevřelo světu a začalo s ním komunikovat. Přes všechnu snahu japonské vlády se Japonsko nakonec v polovině 19. století otevřelo a začalo podepisovat s cizími zeměmi nerovnoprávné smlouvy. Většina japonských obyvatel byla s tímto rozhodnutím velice nespokojená, a tak začali kritizovat šóguna¹ a šógunátní vládu.² Později se začal k rozhodnutím vlády vyjadřovat dopisy šógunátu i stávající císař Kómei,³ čehož využily některé provincie a pokusily se tak o obnovení císařské vlády. S narůstajícím počtem provincií, které kritizovaly šógunát, začala moc šógunátu slábnout a v zemi vypukla řada povstání, jež následně vedla k válce Bošin.

1.1 Uzavírání smluv s cizinci

Mezi první události, které přispěly k válce Bošin, lze zařadit příplutí americké vojenské flotily roku 1853 k Eda, kde sídlilo správní centrum šógunátu. V čele této flotily stál komodor Matthew C. Perry, který byl do Eda vyslán, aby otevřel Japonsko pro Spojené státy. Jelikož bylo Japonsko „zaostalé“ a nemohlo se srovnávat s jejich vyspělou vojenskou technologií, bylo nuceno souhlasit s vyjednáváním o podmínkách k otevření se Západu, o kterých mělo být rozhodnuto příštího roku. Vyjednávání mezi Japonskem a Spojenými státy započalo a trvalo spoustu dní, než se obě země dohodly na podmínkách. Po dlouhém vyjednávání se rozhodlo, že Japonsko umožní Američanům vstup do svých dvou přístavů, Šimody v Edském zálivu⁴ a Hakodate na Hokkaidu. V těchto přístavech mohli Američané volně přistávat a nakupovat zásoby. Současně bylo navrženo, že v Šimodě bude moci sídlit americký konzul, s čímž Japonci nakonec také souhlasili, jelikož chtěli předejít válečným nepokojům,⁵ které dříve probíhaly v Číně.⁶

¹ Vojenský vládce. Jedná se titul, který se užíval od 12. století až do 19. století. Šógun byl přední představitel šógunátu, ale jeho reálná moc se v různých časových obdobích lišila. (Shogun. *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 17. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/shogun>.)

² Představuje vojenskou vládu. (NG, Wai-Ming, Political terminology in the legitimation of the Tokugawa system: A study of 'bakufu' and shogun, In: *Journal of Asian History* [online], vol. 34, 2000, pp. 135–148 [cit. 7.12.2020], Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/41933235>, s. 135.)

³ U císařů nebylo běžné, že by vyjadřovali svou kritiku.

⁴ Dnešní Tokijský záliv.

⁵ Jedná se o druhou opiovou válku, která započala stažením britské vlajky čínskými úředníky na lodi *Arrow*. Za tuto urážku britská válečná flotila bombardovala Kanton. Později se k ní přidali také Francouzi a společně město obsadili. Na to následovalo bombardování pevnosti Taku na řece Chaj-che, jelikož Číňané zde nenechali proplout francouzskou a britskou delegací, která plula do Pekingu, aby zde podepsala smlouvu. Po zničení pevnosti delegace pokračovala dál a podepsala Pekingskou smlouvu. (The Second Opium War. *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 17. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Opium-Wars>.)

⁶ JANSEN, Marius B., *The Making of Modern Japan*, Cambridge: Harvard University Press, 2002, s. 277–279.

Roku 1856 připlul do Šimody americký konzul Townsend Harris s cílem uzavřít dohodu s Japonskem o otevření dalších přístavů pro obchod a zajistit Američanům práva na pobyt v Ósace a Edu. Představitelé šógunátu se zdráhali tyto požadavky přijmout, avšak Townsend Harris je přesvědčil, že Britové by požadovali přísnější podmínky. Šógunát nakonec raději se smlouvou souhlasil a začátkem roku 1858 uzavřel Harris s Japonskem tzv. Harrisovu smlouvu, která spadala mezi *fubjódó džójaku* 不平等条約⁷ (nerovnoprávné smlouvy).⁸ Touto smlouvou se měly otevřít další přístavy, ve kterých byl Američanům povolen pobyt a obchod společně s právem exterritoriality.⁹ Roku 1859 se pro americký obchod otevřely přístavy Nagasaki a Kanagawa, Niigata roku 1860 a Hjógo roku 1863.¹⁰

Později byl šógun nucen podepsat podobné smlouvy například s Británií, Francií, Ruskem a Nizozemskem, což znepokojovalo mnoho knížat (*daimjó* 大名¹¹).¹² Ta byla přesvědčena, že jejich představitelé státu by měli prokazovat větší moc než ustupovat před cizinci. Většina knížat přestávala vnímat svého vojenského vládce jako silného a začala ho vidět spíše jako hrozbu. Šógun ale neměl na výběr, jelikož západní technologie, zejména armádní, byly daleko vyspělejší než ty japonské, tudíž Japonsko nemělo šanci postavit se Západu.

1.2 Císař

Jelikož jsou předcházející události války Bošin úzce spjaty s císařem, tak se jimi budeme v následujících podkapitolách zabývat. První kapitola se tedy zaměřuje na stručnou historii císařské vlády až do 12. století, kdy reálnou faktickou moc držel šógunát. Následující podkapitola popisuje nespokojenost císaře Kómeie 孝明 s šógunátem společně s narůstající mocí císařského dvora, na jehož stranu se začínaly přidávat procísařské provincie.

⁷ Nerovnoprávné smlouvy odkazují na smlouvy, které Japonsko i Čína byly nuceny podepsat v 19. století. Tyto smlouvy byly většinou podepisovány se Západem a obsahovaly jednostranně výhodné podmínky. Daný stát tedy musel poskytnout své pozemky, platit reparace, otevírat přístavy a přijmout právo exterritoriality. (FRAVEL, M. Taylor, Regime Insecurity and International Cooperation: Explaining China's Compromises in Territorial Disputes, In: *International Security* [online], vol. 30, no. 2, 2005, pp 46–83 [cit. 16.12.2021], Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/4137595>, s. 47.)

⁸ GORDON, Andrew, *A modern history of Japan: from Tokugawa times to the present*, New York: Oxford University Press, 2003, ISBN 0-19-511060-9, s. 50.

⁹ V těchto přístavech platil pro Američany podle smlouvy americký zákon a ne japonský, což Japonce znepokojovalo.

¹⁰ BEASLEY, W. G., *The Japanese Experience: A Short History of Japan*, University of California Press, 1999, s. 194.

¹¹ Feudální vojenský šlechtic, kníže.

¹² REISCHAUER, Edwin O.; CRAIG, Albert M. *Dějiny Japonska*. Nakladatelství Lidové noviny, 2000, s. 124.

1.2.1 Stručná historie císařské vlády

V Japonsku byl původním držitelem reálné moci císařský dvůr, jehož hlavním představitelem byl císař. Ten na počátku 7. století ztratil svou moc, protože v této době vzrostla moc rodu Soga, který následně císařský dvůr ovládal a dosazoval si na trůn císaře, jejichž prostřednictvím v Japonsku vládl. Nicméně tento rod začal slábnout až byl nakonec poražen princem Naka no Ōem 中大兄¹³, jenž císařskému dvoru moc v zemi navrátil.¹⁴

Vláda císařského dvora se ale dlouho neudržela, jelikož v 9. století se mocnému rodu Fudžiwara podařilo prostřednictvím sňatků dostat své příslušníky do císařského rodu, kde později působili jako *kanpaku* 関白¹⁵. Přes tuto pozici tedy ovládali chod státu a císařova moc byla pouze ceremoniální.¹⁶

K potlačení vlivu rodu Fudžiwara vznikl v 11. století titul excísaře, a jak vyplývá z názvu, tak tuto pozici zastávali bývalí císaři. Ti, podobně jako regenti, disponovali velkou mocí, tudíž zde císař stále působil jako vedlejší postava. Avšak ani vláda excísařů se nedokázala dlouho udržet, jelikož v zemi začal sílit militarismus a na konci 12. století započala v Japonsku šógunátní vláda.¹⁷

V čele tohoto úplně prvního šógunátu stál šógun Minamoto no Joritomo 源頼朝, který byl do této funkce jmenován roku 1192 císařem Go-Tobou 後鳥羽. Joritomo během své vlády nechal zřídit několik vládních pozic, jež se staraly o zákon, pořádek a finance. Tehdy tyto pozice obsazovali zejména členové rodu Hódžó, kteří v tomto období začali sílit na moci. Po smrti Joritoma si na pozici šóguna dosazovali vlastní členy rodiny, a podobně jako regenti císaře, si vytvořili funkci *šikken* 執権¹⁸, čímž přebrali veškeré pravomoci.¹⁹ Na počátku 14. století byla ale jejich vláda u konce, jelikož se císaři Go-Daigovi 後醍醐 podařilo nashromáždit dostatek spojenců, kteří rod Hódžó svrhli a znovu navrátili moc císařskému dvoru.

Go-Daigův pokus o navrácení císařské moci do starých kořenů se stal více méně neúspěšným, protože ho nedokázal sjednotit s kamakurským systémem, který podporoval militarismus. Většina samurajů byla proto nespokojena a nakonec Go-Daiga zradila. Bývalý

¹³ Naka no Ōe se později stal 38. císařem Japonska.

¹⁴ Soga family. *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 25. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Soga-family>.

¹⁵ Regent dospělého císaře. (Kampaku. *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 18. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/kampaku>)

¹⁶ Fujiwara family. *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 25. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Fujiwara-family>.

¹⁷ Insei. *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 25. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/insei>.

¹⁸ Jednalo se o pozici regenta šóguna, která fungovala stejně jako regenti císařů.

¹⁹ REISCHAUER, Edwin O.; CRAIG, Albert M., *Dějiny Japonska*, s. 50.

císařův spojenec Ašikaga Takaudži 足利尊氏 převzal kontrolu nad hlavním městem a založil nový šógunát Muromači. Císařský dvůr tedy ve 30. letech 14. století znovu přišel o moc a zároveň se rozdělil na severní a jižní.²⁰ V zemi kvůli následnictví následně vznikaly boje, které neustály ani po 50 letech, kdy se oba dvory zase spojily.²¹ Tyto neustávající spory přivedly Japonsko do války Ónin,²² která se stala počátkem období Válčících knížectví (*sengoku džidai* 戦国時代).

Období válčících knížectví přetrvávalo v Japonsku až do počátku 17. století, během kterého se Tokugawovi Iejasuovi 徳川家康 podařilo sjednotit celou zemi a zavést základy pro novou šógunátní vládu rodu Tokugawa. Nicméně Iejasu nebyl jediný, kdo zaujal pozici sjednotitele. Zásluhy patřily zejména Odovi Nobunagovi 織田信長 a Tojotomimu Hidejošimu 豊臣秀吉, kteří spolu porazili několik knížectví a připojili je ke svým. Tímto způsobem na sebe všichni sjednotitelé navazovali, dokud nevytvořili pevný model centralizovaného feudalismu,²³ jenž přetrval až do roku 1868, kdy ho nahradila císařská vláda.

1.2.2 Císař Kómei a narůstající moc císařského dvora

V polovině 19. století byl působícím císařem Kómei. Jeho autorita pomalu rostla a postupně se k němu přidávaly provincie kritizující šóguna. Mezi prvními provinciemi byla například provincie Mito²⁴ a později zejména západní provincie, jako byly Čošú, Sacuma, Tosa a Saga.

Císař Kómei byl velmi znepokojen rozhodnutími, která vznikala v Edu a stále více dával najevo svůj nesouhlas s uzavíráním nevýhodných smluv s cizinci. Jedno z těchto rozhodnutí, jenž šógunát učinil, bylo podepsání Harrisovy smlouvy, na které císař reagoval dopisem, který následně předal příslušníku dvorské šlechty Kudžóovi Hisatadovi 九条尚忠²⁵, aby ho doručil šógunátu. V dopisu se rozhodl dát najevo svou frustraci ze stávající situace tím, že rezignuje²⁶

²⁰ Císař Go-Daigo nechtěl abdikovat, tudíž si založil jižně od Kjóta nový císařský dvůr ze své rodové větve. Toto období se také nazývá obdobím Severní a Jižní dynastie (*nambokučo* 南北朝).

²¹ REISCHAUER, Edwin O.; CRAIG, Albert M., *Dějiny Japonska*, s. 50.

²² Válku zapříčinil následnický spor mezi Ašikagy, kdy se proti sobě postavily mocné rody.

²³ REISCHAUER, Edwin O.; CRAIG, Albert M., *Dějiny Japonska*, s. 78.

²⁴ Provincie Mito byla jedna ze tří vedlejších linií rodu Tokugawa, jejímž předním představitelem byl Tokugawa Nariaki. Ten byl se šógunátem velmi znepokojen, jelikož ho neinformoval o jednání s cizími zeměmi, což ho přivedlo k rozhodnutí, že se proti němu postaví. V provincii Mito založil školu Kódókan, jejímž cílem bylo šířit v provincii učení školy Mito, které mělo zásadní vliv na obnovení císařské vlády. (JANSEN, Marius B., *The Making of Modern Japan*, s. 280.)

²⁵ Zastával také funkci *kanpaku*.

²⁶ Pokud by císař odstoupil, tak by se země dostala do ještě větších potíží, jelikož by na trůn nemohl nastoupit schopný nástupce. Rozhodovalo by se mezi jeho synem, který byl ještě příliš malý, a nástupcem z jiné císařské

ze své pozice.²⁷

Císařova žádost, že chce svolení k abdikaci nikdy nedorazila do šógunátu, jelikož byl nakonec přesvědčen Kudžóem, aby neabdikoval. Kudžó mu také slíbil, že do Kjóta²⁸ přijede člen šógunátní rady starších,²⁹ aby mu nastávající situaci vysvětlil. Avšak o několik měsíců později se k císaři dostala zpráva, že šógunát podepsal podobné smlouvy s dalšími zeměmi. Zareagoval tedy dalším dopisem, který znovu předal Kudžóovi, aby ho doručil šógunátu. V dopisu uznal, že bylo nutné podepsat smlouvu se Spojenými státy, ale také v něm znovu kritizoval šógunát, že podepsal další smlouvy bez toho, aby tento problém konzultoval s ostatními provinciemi.

Kudžó císařův dopis předal soudní radě, která rozhodla, že jedna kopie tohoto dopisu bude zaslána šógunovi a druhá zástupcům z provincie Mito, kteří měli přesvědčit šógunát k reformě vlády a k ochraně země před zahraničními vlivy.³⁰ Plán to byl ale nebezpečný, jelikož to porušovalo šógunátní nařízení, které zakazovalo přímou komunikaci císařského dvora s provinciemi.³¹ Tím, že šógunát ignoroval císařovy požadavky, se vztah mezi šógunátem a císařským dvorem zhoršoval. Této situace pak využili představitelé z Mita s cílem pokusit se o vládní převrat.

Roku 1858 zemřel šógun Iesada a v Japonsku vzplál spor o nástupnictví. Představitelé šógunátu museli zvolit nového šóguna z vedlejší linie rodu Tokugawa, jimiž byli Iemoči z rodu Kii a Keiki³² z rodu Mito. Iemoči byl ještě mladý chlapec a o politice toho moc nevěděl, tudíž se stal kandidátem šógunátu. Jeho prostřednictvím by totiž šógunát mohl rozhodovat o současné situaci s cizinci. Císařský dvůr naopak doporučil, aby se šógunem stal Keiki, jelikož byl zkušenější a starší. Nicméně jeho zvolením by se hlavním cílem stalo vypuzení cizinců z Japonska, čehož se šógunát obával. Zvolil tedy za nového šóguna Iemočiho, čímž si znepřátelil mnohé provincie a císařský dvůr spolu s císařem Kómeiem.³³

větve, který se pro tuto pozici příliš nehodil. (KEENE, Donald, *Emperor of Japan: Meiji and His World, 1852–1912*, New York: Columbia University Press, 2002, s. 39.)

²⁷ KEENE, Donald, *Emperor of Japan: Meiji and His World, 1852–1912*, s. 39.

²⁸ Hlavní město, ve kterém sídlil císař. V Japonsku se hlavní město určovalo podle toho, kde pobýval císař, nikoliv vláda.

²⁹ Rada, která se zabývala převážně problémy celostátního významu. (VASILJEVOVÁ, Zdeňka, *Dějiny Japonska*, Praha: Nakladatelství Svoboda, 1986, s. 249.)

³⁰ Pokud by se představitelům z Mita podařilo dostat na svou stranu alespoň dvě hlavní provincie, tak by byli schopni prosadit císařova slova. (KEENE, Donald, *Emperor of Japan: Meiji and His World, 1852–1912*, s. 41.)

³¹ KEENE, Donald, *Emperor of Japan: Meiji and His World, 1852–1912*, s. 41–42.

³² Také znám pod jménem Jošinobu.

³³ GORDON, Andrew, *A modern history of Japan: from Tokugawa times to the present*, s. 52.

1.3 Narůstající nespokojenost samurajstva a uzavření spolupráce

Narůstající nenávisť vůči cizincům v Japonsku se stala hlavním problémem šógunátu. Na pozici *tairó*³⁴ nově nastoupil Ii Naosuke 井伊直弼³⁵, který se rozhodl vzít tuto kritickou situaci do vlastních rukou. Z šógunátních pozic vypověděl několik zástupců, kteří se zastávali vyhoštění cizinců ze země. Zároveň pro zajištění větší kontroly vyslal do Kjóta několik mužů, kteří zde zatkli spoustu vysoce postavených lidí, již pochybovali o rozhodnutích šógunátu. Pro osm samurajských vůdců převezaných do Eda byl vynesena rozsudek smrti, z nichž šest bylo popraveno. Tato událost se považuje za začátek *Ansei no taigoku* 安政の大獄 (čistka Ansei³⁶), která přetrvávala mezi roky 1858 až 1860.³⁷

Samurajové z Mita byli velice znepokojeni pokusem šógunátu potlačit císařskou opozici. Někteří z nich se pokusili zabránit tomu, aby zpráva o zákazu šíření císařova nesouhlasu dorazila do Kjóta, ale neúspěšně. Další samurajové z Mita se rozhodli, že se pomstí za smrt samurajských vůdců, a proto roku 1860 zavraždili Iiho Naosukeho během jeho cesty do šógunátního hradu Čijoda v Edu.³⁸ To, že se Ii pokusil zabránit jakýmkoliv akcím spojenými s šířením zpráv o císařově nesouhlasu ohledně Harrisovy smlouvy před ostatními provinciemi, vedlo k tomu, že se začínal obávat toho, jakou hrozbu pro šógunát císař představoval. Navíc císařova autorita pomalu narůstala a přidávala se k němu další knížata, čímž jeho pozice sílila.

Smrt Iiho Naosukeho poznamenala šógunát natolik, že byl celý rozvrácený. Rozhodl se tedy, že upustí od potrestání samurajů z Mita a pokusí se získat si zpátky podporu od císaře a západních provincií. Jedním z kroků, které se šógunát chystal učinit, bylo znovunavázání vztahů s císařským dvorem. Dalším krokem bylo znovuzískání podpory od knížat prostřednictvím zvolnění podmínek pro systém střídavé služby³⁹ (*sankin kótai* 参勤交代), což umožnilo knížatům vybudovat si mocnější armádu. Toho nejvíce využily západní provincie, které byly v té době největší a nejmocnější. Patřily mezi ně Čóšú, Sacuma a Tosa.⁴⁰

³⁴ Jedná se o funkci kancléře, který zastupoval šóguna. (Tairo. *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 14. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/tairo>.)

³⁵ Po jmenování do funkce *tairó*a podepsal nevýhodné smlouvy s cizími zeměmi. Tyto kroky velice znepokojovaly opozici, která proti němu nakonec zakročila.

³⁶ Zátah šógunátu, při kterém bylo zatčeno nebo propuštěno přes sto šógunátních úředníků, členů císařského dvora a knížat, kteří pochybovali o šógunátu. (Ansei Purge. *SamuraiWiki* [online]. 18. 8. 2020 [cit. 18. 11. 2020]. Dostupné z: https://wiki.samurai-archives.com/index.php?title=Ansei_Purge.)

³⁷ JANSEN, Marius B., Meiji Restoration, In: JANSEN, Marius B. (ed.), In: *The Cambridge history of Japan 5*, s. 317–318.

³⁸ JANSEN, Marius B., *The Making of Modern Japan*, s. 295.

³⁹ Střídavý pobyt knížat, která musela rok nebo půl roku působit v šógunátním paláci. Tento systém vládě zajišťoval lepší dohled nad knížectvími a omezoval jejich případný ekonomický růst. (Sankin kotai. *Britannica* [online]. 8.4.2016 [cit. 19. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/sankin-kotai>.)

⁴⁰ GORDON, Andrew, *A modern history of Japan: from Tokugawa times to the present*, s. 55.

Pohyb cizinců v Japonsku se od podepsání Harrisovy smlouvy začal každým rokem navyšovat, což nemělo na japonskou vládu a opozici dobrý vliv. Vztahy se spíše zhoršovaly, než zlepšovaly, přičemž přibývaly také útoky Japonců na cizince. Počet vyslanců,⁴¹ cestujících mezi Edem a Kjótem se také navýšil, protože opozice proti šógunovi sílila. Během jedné takovéto cesty doprovázeli Óharu Šigetomiho 大原重徳 sacumští samurajové, kteří cestou narazili na britské obchodníky. Ti byli při setkání a následné potyčce vážně raněni, jelikož neprokázali dostatečnou úctu právě projíždějící delegaci. Jeden z nich zranění podlehl.⁴² Výsledkem toho bylo ostřelování Kagošimy⁴³ britskou námořní flotilou.

Mezitím roku 1863 navštívil mladý šógun Iemoči Kjóta, aby vyjádřil sílícímu dvoru své uznání. Tato událost se považuje v období Tokugawa za vzácnou, jelikož již přes 200 let šógun nenavštívil císařský dvůr, aby uznal jeho politickou moc. Během návštěvy hlavního města také uzavřel vzájemnou spolupráci s císařským dvorem s cílem vypudit cizince ze země.⁴⁴ Od oficiálního vyhlášení této spolupráce začaly některé provincie okamžitě jednat. Byla to zejména provincie Čošú, která zahájila první větší útoky na cizince. Místní samurajové ostřelovali u pobřeží americké lodě, které tudy právě proplouvaly. Všechna vina padla na šógunát a jejich vztahy se Západem se začaly zhoršovat. Narůstající agresivita provincie Čošú vyústila k vyhnání jejich úředníků z Kjóta a zvýšení ochrany města, jež byla svěřena armádám Aizu a Sacumy.⁴⁵

1.4 Radikální Čošú a pokus šógunátu o znovunastolení tokugawské vlády

Roku 1864 začalo být Čošú extrémně radikální. Rozhodlo se zaútočit a pokusit se převzít kontrolu nad Kjótem. Jejich útok byl ale potlačen aizu-sacumskou aliancí, která chránila císařský palác a sama provincie Čošú byla následně označena jako nepřítel císařského dvora. Nejradičálnější dvořané utekli z hlavního města do jiných provincií. V ten samý rok se o podobné akce pokusili samurajové a róninové z Mita, kteří utrpěli těžkou porážku od vojenských jednotek šógunátu. Tato povstání, která se odehrála, pomohla přesvědčit šógunátní konzervativce, že je čas znovu upevnit tokugawskou autoritu. S narůstajícím množstvím povstání obnovil šógunát původní, přísnější *sankin kótai* a roku 1865 poslal všem knížatům

⁴¹ Jednalo se převážně o vyslance z Kjóta, kteří jezdili do Eda, aby zde prosazovali požadavky na vyhoštění cizinců.

⁴² JANSEN, Marius B., *The Making of Modern Japan*, s. 300.

⁴³ Hlavní město provincie Sacuma.

⁴⁴ Iemoči byl spíše přinucen s plánem vypudit cizince souhlasit, jelikož v Kjótu převládala proticizinecká nálada. Od počátku této krize se právě v hlavním městě nashromáždilo mnoho knížat, která pohrdala současnou situací a chtěla ji nějakým způsobem změnit.

⁴⁵ GORDON, Andrew, *A modern history of Japan: from Tokugawa times to the present*, s. 55–56.

zprávu, že jsou nuceni přijít do Eda. Knížata z větších provincií tuto zprávu ignorovala. S rostoucí mocí se císařský dvůr do těchto rozhodování také zapojoval, přičemž Edu navrhl, že knížata mají spíše soustředit své zdroje na zbrojení a obranu Japonska. Šógunát si pokusem o znovuzískání kontroly nad provinciemi spíše svými rozhodnutími ubíral na popularitě a posiloval tím opozici.⁴⁶

Dalším krokem šógunátu bylo potrestání Čóšú za jeho předešlé agresivní počínání. Do provincie měla být vypravena šógunátní armáda, ale díky místnímu vládnímu převratu k ní nedošlo. Přední pozice v Čóšú obsadili konzervativnější velitelé, kteří uznali své chyby a souhlasili dodržovat vládní nařízení. Nicméně ještě před tím, než byla sepsána dohoda, vypukla v provincii občanská válka a do čela se znovu dostali radikální členové.⁴⁷

Šógunát byl svými pokusy o převzetí kontroly velice zklamán. Většina provincií se již nehodlala vrátit pod vládu tokugawského rodu a začala spíše zvažovat jeho svržení. Byly to zejména západní provincie Sacuma, Čóšú a Tosa. Sakamoto Rjóma 坂本龍馬, samuraj z Tosy, využil této příležitosti a roku 1866 pomohl uzavřít alianci mezi Sacumou a Čóšú, která slibovala, že se obě provincie podpoří v případě útoku šógunátu.⁴⁸ Téhož roku vyslal šógunát druhou trestnou expedici do Čóšú, jelikož nebyl spokojen se zdejší situací. Armáda ale nebyla dostatečně silná, aby postupně silící knížectví porazila, protože se jí nedostalo takové podpory jako dříve. Šógunát prohrával na všech frontách, až byl nakonec nucen ustoupit. Současně zemřel šógun Iemoči a obě strany se dohodly na dočasném příměří. Novým šógunem se následně stal předešlý kandidát Keiki.⁴⁹

⁴⁶ JANSEN, Marius B., *The Making of Modern Japan*, s. 303–305.

⁴⁷ BEASLEY, W. G., *The Modern History of Japan*, New York, 1963, s. 91–92.

⁴⁸ GORDON, Andrew, *A modern history of Japan: from Tokugawa times to the present*, s. 57.

⁴⁹ BEASLEY, W. G., *The Modern History of Japan*, s. 94.

2 Válka Bošin

Období, které následovalo po narůstajících nepokojích v Japonsku, uvedlo zemi mezi roky 1865 a 1868 do náročné situace, při níž proběhlo mnoho politických změn v šógunátní a císařské vládě. Jak uvádí Marius B. Jansen, „*Japonsko v této době mělo dvě vlády a dva šógunáty, přičemž jeden z nich se soustředil okolo Keikiho v Kjótu, později v Ósace, a druhý okolo tokugawských byrokratů v Edu.*“⁵⁰ Takto v zemi rozdělená moc dělala problémy nejen Japoncům, ale i cizincům, jelikož nevěděli, kde přesně se moc soustředí. Francouzi chápali šógunátní vládu v Edu jako držitele reálné moci, tudíž jí pomáhali stát se více efektivní a Angličané naopak podporovali⁵¹ procísařské provincie. Tato situace se ještě více zhoršila, protože se anglický diplomat Harry Parkes nemohl zúčastnit soukromého setkání francouzského diplomata Leona Rochese a šóguna Keikiho. Uražený Parkes vyžadoval od šógunátu reparace za útoky Čóšú na anglické lodě a začal se více stýkat s jihozápadními knížectvími, se kterými během války obchodoval, čímž jim poskytl střelné zbraně a děla. Šógunátu se tato příležitost nenaskytla, protože musel platit reparace za útoky revoltujících provincií na cizinecké lodě.⁵²

Počátkem roku 1867 také zemřel císař Kómei a na pozici císaře nastoupil jeho syn Mucuhito 睦人, budoucí císař Meidži. Ten ale nebyl pro vládnutí dostatečně starý, a tak umožňoval vysoce postaveným dvorským šlechticům vykonávat svá rozhodnutí jeho prostřednictvím. Jedním z takovýchto šlechticů byl Iwakura Tomomi 岩倉具視, který usiloval o to, aby se císařský dvůr spojil s revoltujícími provinciemi Čóšú a Sacuma a stal se centrem nové politické moci.⁵³

2.1 Konec tokugawské vlády

S rostoucí mocí opozice začala v nesouladu se šógunátními nařízeními některá knížata z mocných provincií mezi sebou uzavírat spojení. Nejdůležitější z těchto spojení byla již zmíněná dohoda mezi Sacumou a Čóšú (viz kapitola 1.4), která umožňovala oběma provinciím vzájemnou podporu. Další důležitou smlouvou⁵⁴ byla dohoda mezi Sacumou a

⁵⁰ JANSEN, Marius B., Meiji Restoration, In: *The Cambridge history of Japan 5*, s. 354.

⁵¹ Angličané byli toho názoru, že dokud v Japonsku neproběhne nějaká změna vztahů mezi Kjótem a Edem, tak Japonsko nebude mít ucelenou vládu.

⁵² JANSEN, Marius B., Meiji Restoration, In: *The Cambridge history of Japan 5*, s. 354–355.

⁵³ Tamtéž, s. 353.

⁵⁴ Hlavní body smlouvy jsou: císařský dvůr by měl mít plnou autoritu; v Kjótu bude založena vláda se dvěma komorami; šógunátní instituce budou zrušeny; budou podepsány nové smlouvy s cizinci; instituce budou revidovány a vlastní zájmy budou na druhém místě za vědomím většího národního dobra. (BARY, Wm. Theodore,

Tosou, ve které se obě provincie dohodly, že svrhnout šógunátní vládu mírovou cestou a plně obnoví vládu císařskou, která bude mít dvě komory⁵⁵ v Kjótu. Současně s tím uzavřou nové smlouvy s cizinci, které nebudou zvýhodňovat pouze jednu stranu.⁵⁶

V létě roku 1867 se sešli představitelé císařského dvora, jelikož se měl dle Harrisovy smlouvy otevřít přístav Hjógo. Tito představitelé rozhodli, že šógunovi zašlou zprávu, ve které souhlasí s otevřením přístavu Hjógo společně s omluvou provincie Čóšú za jejich předešlé útoky na Kjóto a šógunátní armádu. Šógun však omluvu nepřijal.⁵⁷ Sacuma byla tímto rozhodnutím pobouřena, což vedlo k uzavření nové dohody s Čóšú, jejímž cílem bylo svržení šógunátní vlády. Zatímco se představitelé Tosy snažili předejít válečnému konfliktu mezi císařskou a šógunátní vládou, provincie Sacuma a Čóšú budovaly a modernizovaly armádu.⁵⁸ Na září roku 1867 představitelé z Tosy předložili své požadavky v kjótském hradu, kde je šógun Keiki přijal, aniž by to s kýmkoliv konzultoval.⁵⁹ Od této chvíle přebral moc císařský dvůr a tokugawská vláda oficiálně skončila.⁶⁰ Přestože se Keiki vzdal své moci, nadále působil jako šógun, aby pomáhal císařské vládě s fungováním státu. Brzy se ale jejich vztahy začali zhoršovat. Keiki byl znepokojen, že musí vykonávat stejnou práci jako dříve, přičemž nesl zodpovědnost i za kroky nové vlády. V říjnu toho samého roku tedy požádal o rezignaci, ale císařský dvůr ji zamítl⁶¹ a Keiki byl tak nucen následující den rezignovat veřejně.⁶² Tímto se mezi tokugawskými rody začala šířit nenávist vůči císařské vládě⁶³ a jejími podpůrci.

Sacuma šógunovu rezignaci neviděla jako řešení, jak v zemi nastolit císařskou vládu, protože v Japonsku stále existoval šógunát a jeho příznivci, kteří by císařskou vládu nepodpořili. Bylo tedy nutné proti nim nějakým způsobem zakročit. Sacumští představitelé Saigó Takamori a Ókubo Tošimiči 大久保利通 začali spolupracovat s Iwakurou Tomomim

Reform Proposals Of Sakamoto Ryoma, Saigo Takamori, and Okubo Toshimichi, In: BARY, Wm. Theodore (ed.), GLUCK, Carol, TIEDEMANN, Arthur E. *Sources of Japanese Tradition: Volume Two: 1600 to 2000*, s. 660–661.

⁵⁵ Jedna z těchto komor měla být určena knížatům a druhá poddaným a prostému lidu. (JANSEN, Marius B., Meiji Restoration, In: *The Cambridge history of Japan 5*, s. 355.)

⁵⁶ BARY, Wm. Theodore, Reform Proposals Of Sakamoto Ryoma, Saigo Takamori, and Okubo Toshimichi, In: *Sources of Japanese Tradition: Volume Two: 1600 to 2000*, s. 660–661.

⁵⁷ Šógun se přikláněl k přijetí této omluvy, avšak nebylo moc času na rozhodnutí, protože otevření Hjóga se nemohlo dále prodlužovat.

⁵⁸ JANSEN, Marius B., Meiji Restoration, In: *The Cambridge history of Japan 5*, s. 356.

⁵⁹ Šógun Keiki o své rezignaci informoval pouze knížata, která se vyskytovala v jeho blízkosti, tudíž většina jeho vazalů si toho nebyla vědoma.

⁶⁰ TOTMAN, Conrad D., *The Collapse of the Tokugawa Bakufu 1862–1868*, Honolulu: University Press of Hawaii, 1980, s. 381.

⁶¹ Císařský dvůr se pokoušel v Kjótu svolat tokugawské klany a Keiki jim měl s tímto pomoci, ale knížata se neustále vymlouvala a odmítala přijít, což bylo hlavním důvodem zamítnutí rezignace.

⁶² TOTMAN, Conrad D., *The Collapse of the Tokugawa Bakufu 1862–1868*, s. 388.

⁶³ Mnoho tokugawských rodů hodlalo následovat pouze rozkazy od šóguna, nikoli od císaře. (TOTMAN, Conrad D. *Fudai Daimyo and the Collapse of the Tokugawa Bakufu*, In: *The Journal of Asian Studies* [online]. Association for Asian Studies, 1975, Vol. 34, No. 3, s. 589 [cit. 30. 9. 2021]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2052544>.)

z císařského dvora, aby jim zajistil soudní povolení ke svržení šógunátu.⁶⁴ Iwakura tedy předložil tento návrh u dvora a císař Mucuhito s ním souhlasil. V lednu roku 1868 vyhlásil císařský dvůr restauraci císařské moci (*ósei fukko no daigorei* 王政復古の大号令) a příznivci císařské vlády začali okamžitě jednat. Svolali v Kjótu shromáždění, jehož výsledkem bylo vydání rozkazu o kapitulaci tokugawských provincií⁶⁵ a oproštění císařského paláce od šógunátních vlivů společně se zrušením starých úřadů.⁶⁶

Šógun se svými příznivci sídlícími v Kjótu se tohoto shromáždění odmítl zúčastnit a raději kvůli svému bezpečí odcestoval do Ósaky. Tam mu byla nabídnuta podpora od Léona Rochese, kterou však šógun odmítl. Současně na něho činili nátlak přední představitelé šógunátu, kteří po něm vyžadovali rozkazy k tažení proti císařské vládě. Avšak šógun se nedokázal rozhodnout a kvůli své nerozhodnosti k němu ztráceli důvěru i tokugawské klany, což šógunátní armádě ubíralo na síle.⁶⁷

2.2 Průběh války

Vyhlášením restaurace císařské vlády roku 1868 a Keikiho odmítnutím kapitulovat se začalo celé Japonsko připravovat na válku. První vojenské akce proběhly v Edu, kde na Saigóův rozkaz, najal sacumský vazal Sagara Sózó 相楽総三 místní *roniny* a společně vypálili tokugawské sídlo.⁶⁸ Šógunátní vojska na oplátku zabila několik procísařských mužů a zničila edský palác velitele sacumských ozbrojených sil, Saigóa Takamoriho.⁶⁹ Těmito akcemi obou stran se začalo u císařského dvora spekulovat o vládním převratu, který měl uskutečnit Keiki s šógunátním a protokugawským vojskem. Sacuma, Čošú a ostatní procísařské rody se proto začaly připravovat na možnou bitvu.

Koncem ledna roku 1868 šógun Keiki zahájil tažení na Kjóto, jehož armáda čítala přibližně 15 500 mužů. Většinu tvořily převážně jednotky z provincií podporujících šógunát. Přestože šógunátní tažení disponovalo třikrát větší armádou, nedokázalo do Kjóta dorazit. Cestou bylo napadeno spojenou armádou Sacumy a Čošú, která bránila průchody u Toba-

⁶⁴ Cílem této spolupráce bylo, že všechny tokugawské provincie musí kapitulovat, aby se v zemi mohly položit základy pro nový stát.

⁶⁵ Jednalo se převážně o provincie, které patřily mezi vedlejší větve rodu Tokugawa (Mito, Owari, Kii), a provincie které podporovaly tokugawskou vládu.

⁶⁶ JANSEN, Marius B., *The Making of Modern Japan*, s. 311–312.

⁶⁷ JANSEN, Marius B., *Meiji Restoration*, In: *The Cambridge history of Japan 5*, s. 357.

⁶⁸ RAVINA, Mark. *The last samurai: the life and battles of Saigō Takamori*. Hoboken, N.J.: John Wiley & Sons, 2004, s. 145.

⁶⁹ ESPOSITO, Gabriele, *The Boshin War and Satsuma Rebellion*, In: WINDROW, Martin (ed.), *Japanese Armies 1868–1877*, s. 7.

Fušimi.⁷⁰ Tímto střetem císařských a šógunátních vojsk započala válka Bošin, která trvala sedmáct měsíců a zúčastnilo se jí okolo 100 000 vojenských jednotek.⁷¹

2.2.1 Bitva u Toba-Fušimi

Armádní tažení z Ósaky bylo 27. ledna 1868 zastaveno u Toba-Fušimi⁷², kde mu sacumské stráže nepovolily projít bez řádného důvodu. Šógunátní jednotky se tedy musely stáhnout ke hradu Jodo.⁷³ Po několika hodinách se vrátily, nicméně ještě předtím, než jim sdělily své zdůvodnění, proč táhnou směrem do Kjóta, zahájila císařská vojska u Toby palbu z děl. Císařská armáda, která bránila průchody u Toba-Fušimi, čítala 2 000 mužů. Šógunátní armáda se pokusila o protiútok, ale jelikož postrádala střelné zbraně, byla nucena se brzy stáhnout zpět k hradu Jodo. V téže době započala bitva i u Fušimi, již výsledek byl stejný jako u Toby.⁷⁴ Císařská vojska, která bránila průchod u Toba-Fušimi, byla sice méně početná, ale byla lépe vyzbrojená a připravená, tudíž přesila zde nehrála roli. Následující dny přešla do útoku spojená armáda provincií Čóšú a Sacuma.

Císařská armáda postupně porážela a zaháněla nepřítele od Toby a Fušimi směrem k hradu Jodo, jenž se stal šógunátní armádě osudným. Samurajové z provincie Jodo, kteří bránili tento hrad, usoudili dle výsledků bitvy, že spolupráce se šógunátem jim přinese akorát zkázu. Zabránili tedy vstoupit staženým jednotkám do hradu, které tímto přišly o taktickou pozici. Šógunátní vojsko se z této nevýhodné situace muselo stáhnout směrem na jih, kde bylo následně u „Velkého mostu“⁷⁵ poraženo.⁷⁶ Zprávy o porážce u Toba-Fušimi se brzy dostaly i do Ósaky, kde byl Keiki nucen 30. ledna vydat rozkaz o stažení zbylých jednotek zpět do města a on sám toho samého dne vyplul do Eda.⁷⁷ Následující den dorazila k Ósace armáda Čóšú a 5. února město oficiálně kapitulovalo.⁷⁸

Výsledek bitvy u Toba-Fušimi byl v historii budování nového státu velice důležitý. Mnoho provincií, které dříve podporovaly šógunát, se začalo přidávat na stranu vítězů, což umožnilo císařské armádě snazší postup k Edu.

⁷⁰ HUFFMAN, James L., *Modern Japan: An Encyclopedia of History, Culture and Nationalism*, New York: Garland Publishing Inc. 1998, s. 21

⁷¹ VAPORIS, Constantine N., *Samurai: An Encyclopedia of Japan's Cultured Warriors*, s. 33.

⁷² Bitva se odehrála poblíž města Fušimi, které leží v oblasti mezi Kjótem a Ósakou.

⁷³ Hrad se nacházel v knížectví Jodo poblíž bojiště.

⁷⁴ SHELDON, Charles, *The Politics of the Civil War of 1868*, In: Beasley, William G. (ed.), *Modern Japan: Aspects of History, Literature and Society*, s. 35.

⁷⁵ Bývalý most přes řeku Kizu.

⁷⁶ TOTMAN, Conrad D., *The Collapse of the Togugawa Bakufu 1862–1868*, s. 427.

⁷⁷ Armáda byla následně rozpuštěna, jelikož mnoho vojáků bylo raněno.

⁷⁸ SHELDON, Charles, *The Politics of the Civil War of 1868*, In: *Modern Japan: Aspects of History, Literature and Society*, s. 37.

2.2.2 Kapitulation Eda a bitva u Ueno

Šógun Keiki se po návratu do Eda pokusil o několik kroků, jejichž prostřednictvím by posílil svou pozici a navrátil se do situace ještě před bitvou u Toba-Fušimi. Požádal tedy o vojenskou podporu od Léona Rochese, díky čemuž by získal posily k obraně cesty z oblasti Kansai⁷⁹ do Eda. Také vyslal do Kjóta jako vyslance princeznu Kazu no Mija⁸⁰ 和宮, aby u nové vlády žádala o jeho milost. Podpory od Francouzů se mu ale nedostalo, a navíc mocná knížata z provincií, které se nacházely okolo Eda, slíbila věrnost císaři. Kvůli ztrátě těchto knížectví šógun usoudil, že nemá žádnou šanci postavit se proti císaři, a tak 5. března 1868 plně odstoupil a vyhlásil absolutní věrnost císaři, čímž se mu také alespoň podařilo zachovat rod Tokugawa.⁸¹

S volnou cestou se císařská vojska vydala k Edu ve třech divizích, přičemž jedné z nich velel Saigó Takamori.⁸² Jeho skupina byla ale napadena u města Kacunama, kde se šógunátní vojska pokusila obrátit současnou situaci ve svůj prospěch. Zabarikádovala města a v okolních horách zapálila ohně, aby tím nasimulovala početnější armádu, nicméně si tím nepomohla. Měla k dispozici také dvě děla, se kterými neuměla manipulovat a kouř z ohňů jim snížil viditelnost, tudíž je císařská armáda brzy porazila.⁸³ Mezitím Keiki prostřednictvím Kacua Kaišua⁸⁴ 勝海舟 sjednal dohodu a kapitulované Edo později předal císařským vojskům, v jejichž čele stál Saigó. Tato dohoda sjednaná s císařskou vládou nařizovala Keikimu, aby rezignoval jako hlava tokugawského rodu a předal vůdcovství rodu Takajasu, který bude držet území o maximální velikosti 700 000 *koku*,⁸⁵ což bylo asi 10 % z původního šógunátního majetku. S tímto výsledkem nakonec nebyla spokojena ani jedna strana. V Kjótu vznikly protesty císařských příznivců, které byly následně potlačeny. V Edu bylo znepokojeno mnoho tokugawských příslušníků, mezi nimiž byl například admirál Enomoto Takeaki 榎本武明, který se po bitvě u Ueno stáhl na Ezo⁸⁶ s částí šógunátní flotily.⁸⁷

V Japonsku se situace neuklidňovala a na některých místech v oblasti Kantó probíhaly

⁷⁹ Oblast, která se vyskytuje západně od Eda. Nachází se v ní například Ósaka a Kjóta.

⁸⁰ Mladší sestra císaře Kómeie, která se vdala za předešlého šóguna Iemočiho.

⁸¹ SHELDON, Charles, *The Politics of the Civil War of 1868*, In: *Modern Japan: Aspects of History, Literature and Society*, s. 39.

⁸² ESPOSITO, Gabriele, *The Boshin War and Satsuma Rebellion*, In: *Japanese Armies 1868–1877*, s. 10.

⁸³ HILLSBOROUGH, Romulus, *Shinsengumi: The Shogun's Last Samurai Corps*, s. 183–184.

⁸⁴ Námořní expert a vojenský vůdce v Edu, který podpořil kompromisní dohodu s císařskou vládou.

⁸⁵ Dutá míra, v níž se vyjadřoval výnos polí. Jedno *koku* bylo přibližně 180 litrů. (VASILJEVOVÁ, Zdeňka, *Dějiny Japonska*, Praha: Nakladatelství Svoboda, 1986, s. 234.)

⁸⁶ Republika Ezo se rozkládala na ostrově Hokkaidó a přilehlých ostrovech.

⁸⁷ SHELDON, Charles, *The Politics of the Civil War of 1868*, In: *Modern Japan: Aspects of History, Literature and Society*, s. 41–42.

další střety. Po obsazení Eda mnoho tokugawských jednotek dezertovalo a začalo utvářet partyzánské skupiny, které ohrožovaly a útočily na císařská vojska.⁸⁸ Přidaly se k nim také jednotky *šógitai*⁸⁹ 彰義隊, jejichž útočiště bylo v klášteře Kan'eidži na hoře Ueno odkud prováděly útoky. V květnu se jejich počty vyšplhaly až na 3000 mužů,⁹⁰ což pro nově obsazené Edo začalo představovat opravdové riziko. Císařská vláda byla nucena proti nim ihned zakročit a 4. července roku 1868 zahájila útok. Bitva zpočátku hrála ve prospěch *šógitai*, ale císařská strana se díky dobře promyšlené strategii a moderním zbraním brzy vzpamatovala a zvítězila. Klášter Kan'eidži skončil v plamenech a zbylé *šógitai* se rozutekly.⁹¹ Porážkou těchto tokugawských jednotek se zabránilo dalším větším útokům v oblasti Kantó, a také tím vláda získala nové území, které jim umožnilo snazší postup vojsk na sever Japonska.

2.2.3 Porážka severní aliance

Po bitvě u Ueno v oblasti Kantó roku 1868 stále docházelo k potyčkám, ale hlavní hrozba, která by mohla zabránit císařské vládě v postupu, byla zažehnána. Skoro celé Japonsko bylo tedy sjednoceno pod správu nové vlády a pouze severní knížectví stále vzdorovala. Patřila mezi ně zejména Aizu, Šónai a Sendai, která po bitvě u Ueno s ostatními knížectvími na severu, uzavřela protivládní alianci,⁹² jejímž důvodem byla nenávisť vůči nové vládě.⁹³ První útok této aliance proběhl 10. června ve Fukušimě, kde sendaiští samurajové zavraždili důstojníka císařské armády Serua Šúzóa 世良修蔵. Následující den Aizu obsadilo hrad Širakawa⁹⁴ a císařské vojsko, které táhlo potrestat Šónai, se ocitlo v náročné situaci. Jejich komunikace s velitelstvím byla obsazením Širakawy přerušena, tudíž nebylo možné, aby výprava pokračovala. Zároveň, knížectví Akita a Hirosaki odmítla poskytnout pomoc.⁹⁵ Severní knížectví se tímto dostala do výhodné situace, protože tím získala čas k mobilizaci svých jednotek.

Dobývání severní částí Honšú trvalo dlouhé tři měsíce. Severní aliance se zde pokusila

⁸⁸ STEELE, M. William, *The Rise and Fall of the Shogitai: A Social Drama*, In: NAJITA, Tetsuo (ed.), KOSCHMANN, J. Victor *The Neglected Tradition: Conflict In Modern Japanese History*, Princeton University Press, s. 134.

⁸⁹ *Šógitai* byly elitní vojenské jednotky šógunátu, které byly založeny roku 1868. (VAPORIS, Constantine N., *Samurai: An Encyclopedia of Japan's Cultured Warriors*, s. 34.) Během kapitulace Eda se staraly o bezpečnost a pořádek ve městě. (RAVINA, Mark, *The Last Samurai: The Life and Battles of Saigo Takamori*, s. 157.)

⁹⁰ STEELE, M. William, *The Rise and Fall of the Shogitai: A Social Drama*, s. 136.

⁹¹ Tamtéž, s. 140.

⁹² Ačkoliv to byla protivládní aliance, tak obviňovala Sacumu a Čóšú, nikoliv císaře nebo císařskou vládu.

⁹³ ESPOSITO, Gabriele, *The Boshin War and Satsuma Rebellion*, In: *Japanese Armies 1868–1877*, s. 10.

⁹⁴ Tento hrad se nachází na jihu dnešní prefektury Fukušima. Původně se mu říkalo hrad Komine, který patřil pod knížectví Širakawa.

⁹⁵ SHELDON, Charles, *The Politics of the Civil War of 1868*, In: *Modern Japan: Aspects of History, Literature and Society*, s. 45.

bránit oblast okolo hradu Aizu-Wakamacu⁹⁶, ale neúspěšně. Císařská armáda pomalu zaháněla nepřítele k hradu a severní knížectví se postupně vzdávala. Nejmocnější knížectví aliance, Aizu, po několikadenním ostřelování hradu také kapitulovalo,⁹⁷ čímž skončilo válčení na hlavním ostrově. Poslední boje proti povstalcům probíhaly už pouze na Hokkaidu poblíž přístavního města Hakodate,⁹⁸ kde v pevnosti Gorjokaku vzdoroval admirál Enomoto. Nicméně ani jemu se císařskou armádu nepodařilo porazit a pevnost 27. června roku 1869 kapitulovala.⁹⁹ Po vítězství na Hokkaidu se Japonsko konečně sjednotilo pod jednu vládu a země mohla začít budovat nový vládní systém.

2.2.4 Důsledky války *Bošín*

Kapitulace Eda a bývalého šóguna Keikiho přinesla mnoho nových změn. Osm knížectví v oblasti Kantó bylo předáno pod vedení Sandžóa Sanetomiho¹⁰⁰ 三条実美, který byl jmenován místním vrchním velitelem. Rodu Tokugawa bylo dle dohody¹⁰¹ přiděleno 700 000 *koku* v provincii Suruga.¹⁰² Samotný Keiki se později přesunul z Eda do Numazu v Šizuoce, kde se pokusil zachovat svůj rod. V 90. letech 19. století byl také přijat císařem, jenž obnovil čest rodu Tokugawa. Dále se v Edu zrušily instituce šógunátní vlády a namísto nich byla založena třístupňová struktura, jež se skládala ze *sósai* 総裁 (vrchní poradce), *gidžó* 議場 (rádci) a *san'jo* 参与 (vyšší poradce).¹⁰³ Na tyto pozice pak byli dosazováni především samurajové z jihozápadních knížectví, kteří dříve patřili mezi původní procísařskou alianci, zejména z knížectví Čóšú, Sacuma a Tosa. Tímto započal program budování nové vlády řídicí se pěti články zvanými „Císařská přísaha o pěti člancích“,¹⁰⁴ jehož cílem bylo vytvoření moderního japonského státu.¹⁰⁵

⁹⁶ Dnes známý jako hrad Curuga. Nachází se v prefektuře Fukušima.

⁹⁷ WRIGHT, Diana E., Female Combatants and Japan's Meiji Restoration: The Case of Aizu, In: *War in History* [online], vol. 8, no. 4, Sage Publications, Ltd., 2001, pp. 396–417, [cit. 9.10.2021], Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/26013907>. s. 413–414.

⁹⁸ Město ležící na jihu Hokkaida.

⁹⁹ ESPOSITO, Gabriele, The Boshin War and Satsuma Rebellion, In: *Japanese Armies 1868–1877*, s. 12.

¹⁰⁰ Dvorský šlechtic a státník během období restaurace Meidži.

¹⁰¹ Dohoda sjednaná Kacuem Kaišúem (viz kapitola 2.2.2).

¹⁰² SHELDON, Charles, The Politics of the Civil War of 1868, In: *Modern Japan: Aspects of History, Literature and Society*, s. 44.

¹⁰³ JANSEN, Marius B., Meiji Restoration, In: *The Cambridge history of Japan 5*, s. 359.

¹⁰⁴ Články odvíjející se od požadavků Tosa z roku 1867 (viz kapitola 2.1.). Tyto články slibovaly: 1: vytvoření poradních shromáždění a rozhodování o záležitostech na základě obecného názoru. 2: spolupráci všech společenských tříd při jednáních o správě státních záležitostech. 3: příležitost pro prostý lid usilovat o své vlastní názory, aby zde nevznikaly nerovnoprávnosti. 4: upuštění od zlých zvyků z minulosti a zakládat vše na spravedlivých přírodních zákonech. 5: hledání znalostí po celém světě za účelem posílení základů císařské vlády. (NOTEHELPER, Fred G., The Charter Oath, In: BARY, Wm. Theodore (ed.), GLUCK, Carol, TIEDEMANN, Arthur E., *Sources of Japanese Tradition: Volume Two: 1600 to 2000*, s. 671.)

¹⁰⁵ REISCHAUER, Edwin O.; CRAIG, Albert M., *Dějiny Japonska*, s. 137.

Konec války Bošin s sebou přinesl také konec feudálního systému šógunátní vlády a knížectví. Tato válka uvedla mnoho knížectví, ať už provládních nebo protivládních, do neuvěřitelné chudoby. Mnoho knížat tudíž rádo přijalo zrušení systému knížectví, jelikož si tím získala podporu od nové vlády.

3 Revoluce Meidži

Poražením tokugawských stoupenců v druhé polovině 19. století mohli přední představitelé císařské strany konečně jednat a postupně měnit způsob vlády v zemi. Jejich hlavním cílem bylo nastolit v Japonsku pořádek a jednotu z rozpadlé vlády období Tokugawa. Současně v tomto období také uskutečňovali několik výprav do zahraničí, z nichž nejvýznamnější byla Iwakurova mise,¹⁰⁶ jejímž cílem bylo uzavření nových smluv s cizinci a seznámení se s fungováním ostatních států, ze kterých se následně japonští vůdci při budování nového státu inspirovali. Nicméně ani tato nová vláda nedokázala se svými změnami uspokojit všechny obyvatele v zemi, tudíž zde znovu vznikala povstání, mezi která se dokonce zapojilo i jedno z nejvýznamnějších knížectví té doby, Sacuma. Japonsko se jako jeden z mála států dokázalo dostat za velmi krátkou dobu z rozpadlé politické situace do jednoho z nejvíce centralizovaných států tehdejší doby.

3.1 Počáteční kroky nové vlády a centralizace státu

Nová vláda se ocitla ve velmi náročné situaci, jelikož mnoho knížectví jí nevěřilo a obávalo se, že nebude o moc lepší nežli šógunát. Bylo tedy nutné si nějakým způsobem získat jejich důvěru. Protože měla tato vláda na své straně císaře, tak to umožnilo mnohem snadnější postup. Po staletí nebyla nikdy zpochybněna pozice císaře jako nejvyššího panovníka a potomka bohů, tudíž ho spousta knížectví neváhala následovat. Když si vláda tímto způsobem získala důvěru od knížectví, začala ihned jednat. Edikt o restauraci císařské moci z lednu roku 1868 započal zrušením všech předchozích administrativních struktur a namísto nich byla založena nová třístupňová struktura (viz kapitola 2.2.4). Dále se na podzim toho samého roku mladý císař Mucuhito přesídlil do šógunátního hradu v Edu a město bylo následně přejmenováno na Tokio.¹⁰⁷ Současně s tím se do nového hlavního města přesunula i státní rada a horní komora legislativy zvaná *seitaišo*¹⁰⁸ byla zrušena.

Dalším důležitým krokem, který představitelé vlády Meidži uznali pro modernizaci země za vhodný, byla centralizace státu. Vláda pro její uskutečnění potřebovala získat pod správu všechna knížectví, nicméně většina knížat odmítala předat svá léna, jelikož by tím přišla o moc. Vládě se ale nakonec podařilo přesvědčit čtyři knížectví, Sacumu, Čóšú, Tosu a

¹⁰⁶ Na podzim roku 1871 vycestoval Iwakura Tomomi s několika velvyslanci na Západ, přičemž navštívili několik evropských států a USA.

¹⁰⁷ BEASLEY, W. G. *The Modern History of Japan*, s. 111.

¹⁰⁸ Během války Bošin byla v Kjótu založena na základě charty přísahy nová struktura vlády zvaná *seitaišo*, již legislativa měla dvě komory, jedna pro zvolené představitele a druhá pro představitele z jednotlivých knížectví. (JANSEN, Marius B., *The Making of Modern Japan*, s. 341.)

Hizen,¹⁰⁹ která roku 1869 podepsala petici čtyř provincií,¹¹⁰ čímž předala svá léna císaři. Poté byla ostatní knížectví nucena souhlasit s podobnou smlouvou. Jednotlivá knížata nyní spadala pod místního guvernéra a vláda se mohla nově zabývat fiskální politikou, která byla doposud mimo její kontrolu.¹¹¹ Ve stejném roce proběhly i zásadní změny ve vládních institucích, kdy byla státní rada přejmenována na *dadžókan* 太政官. Nejvyšší pozici v této nové radě zastával Sandžó Sanetomi a pod něho se řadili ostatní důležití ministři.¹¹²

Roku 1871 všechna knížectví již spravovala císařská vláda, tudíž bylo oficiálně vyhlášeno zrušení lén. Zároveň byly v Japonsku zavedeny tři městské jednotky *fu* 府 a bývalá knížectví byla rozdělena do 72 prefektur¹¹³ (*ken* 県).¹¹⁴ Na rozdíl od období vlády šógunátu, kdy prioritou byla vojenská síla, se vláda Meidži po centralizaci Japonska zaměřovala spíše na ekonomický rozvoj státu.

3.2 Vládní reformy

Když se konečně stalo Japonsko centralizovaným státem, bylo pro vládu snazší vydávat nové reformy pro zlepšení fungování země. Jelikož byla v tomto období největší otázkou modernizace, bylo nutné pro to učinit nějaké změny, jimž se například nevyhnula armáda, finance a společnost. Celková ekonomika Japonska a životní úroveň obyvatelstva se postupně zlepšovala a lidé začali být více svobodní. Samurajové ale čelili opaku, protože právě v tomto období 70. let 19. století jejich status silně upadal.

3.2.1 Armádní reformy

Po pádu šógunátní vlády byla císařská armáda tvořena převážně malou hrstkou dobrovolnických jednotek, kterou podporovala vojska západních provincií Sacumy a Čošú. Tento stav ovšem znepokojoval vládu, protože neměla dostatečnou vojenskou sílu k potlačení možné hrozby. Roku 1870, během svolání knížat do hlavního města, nařídila, aby západní knížectví poskytla císařskému paláci pro jeho ochranu několik mužů. Většina provincií s tím souhlasila a císařská vláda obdržela okolo 10 000 mužů, již se později stali císařskou stráží.¹¹⁵

Následujícího roku proběhly také změny v ministerstvu války, které bylo rozděleno na

¹⁰⁹ Dříve se jednalo o provincii Saga.

¹¹⁰ Jejím podepsáním daná provincie předala plnou moc nad svým územím císaři neboli císařské vládě.

¹¹¹ JANSEN, Marius B., *The Making of Modern Japan*, s. 345.

¹¹² BEASLEY, W. G., *The Modern History of Japan*, s. 102.

¹¹³ Roku 1889 byl jejich počet snížen na současných 45 prefektur.

¹¹⁴ REISCHAUER, Edwin O.; CRAIG, Albert M. *Dějiny Japonska*, s. 140.

¹¹⁵ JANSEN, Marius B., *The Making of Modern Japan*, s. 347.

ministerstvo armády a námořnictva. Všechna vojska byla také nově cvičena dle francouzského modelu. Císařské námořnictvo se tvořilo z bývalé šógunátní flotily, ke které se připojila flotila ostatních knížectví, zejména ze Sacumy.¹¹⁶ Císařskou pěchotu naopak tvořila *šizoku* 士族¹¹⁷ z Čóšú, v jejichž čele stál Jamagata Aritomo. Jamagata ale nevěřil, že *šizoku* budou loajálnější vládě nežli knížectví, ze kterého pocházejí. Roku 1873 tedy vláda s jeho pomocí vydala Zákon o branné povinnosti, jehož důsledkem se museli všichni muži ve věku 21 let, bez ohledu na původ, zúčastnit sedmiletého vojenského výcviku. Záměrem bylo vytvořit v Japonsku národní armádu s plnou loajalitou ke státu.¹¹⁸

3.2.2 Finanční a společenské reformy

Převedení provincií na prefektury roku 1871 byl pro vládu jeden z dalších kroků k modernizaci Japonska. Zároveň to byl i riskantní zákrok, jelikož v zemi bylo okolo 300 knížectví. Bylo nutné jim nějakým způsobem vykompenzovat ztrátu svého území, tudíž všem knížatům byl přidělen soukromý příjem ve výši jedné desetiny daňového příjmu bývalého léna. Vláda tímto krokem také na sebe převzala veškeré závazky místních knížectví společně s jejich dluhy, což knížata brala pozitivně a dostala se i do výhodnější pozice. Nebylo tedy nutné jakýmkoliv způsobem protestovat. Na druhou stranu, důchody jim byly mezi roky 1869 a 1871 zredukovány přibližně o třetinu. Jelikož Japonsko poskytovalo knížatům a jejich samurajům takové výhody, tak měl stát větší výdaje než příjmy. To se ale změnilo získáním kontroly nad celou zemí, kdy se státní finance začaly zlepšovat a daňové příjmy dosáhly 60 % výdajů. Situaci také pomohla stabilizovat měnová, bankovní a daňová reforma. Toho samého roku byl zaveden japonský jen.¹¹⁹

Modernizace celé země nevynechala změny ani ve společnosti. Během roku 1869 byla zrušena sociální omezení, která zakazovala svobodnou volbu povolání. V návaznosti na to roku 1872 vydala vláda nový edikt, jenž se zaměřoval na lidská práva a svobodu nehledě na sociální postavení.¹²⁰ Obyčejní lidé si tedy mohli svobodně vybírat svá zaměstnání a příjmení. Velké změny nastaly i v samotné samurajské vrstvě, která se začala dělit na *šizoku* a *socu* 卒.¹²¹ *Šizoku* byli v této nové společnosti dosazováni na úřednická místa ve vládních orgánech, zatímco *socu*

¹¹⁶ REISCHAUER, Edwin O.; CRAIG, Albert M. *Dějiny Japonska*. s. 140.

¹¹⁷ Bývalí samurajové, kteří pocházeli ze střední a vyšší společenské třídy

¹¹⁸ VLASTOS, Stephen, Opposition movements in early Meiji, 1868–1885. In: *The Cambridge History of Japan* 5, s. 386.

¹¹⁹ REISCHAUER, Edwin O.; CRAIG, Albert M. *Dějiny Japonska*. s. 140–141.

¹²⁰ SONODA, Hidehiro. The Decline of the Japanese Warrior Class, 1840–1880, In: *Japan Review* [online] no. 1, 1990, pp. 73–111 [cit. 16.12.2021], Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/25790888>, s. 101–102.

¹²¹ Samurajové nižší třídy

se tato příležitost nenaskytla. Samurajové nižší třídy byli proto nuceni vykonávat běžné práce, až nakonec jejich vrstva zanikla, jelikož se moc nelišila od prostého lidu.¹²² Toto ale nebyly jediné změny, které zasáhly samurajskou vrstvu na počátku 70. let. V Japonsku westernizace neustále sílila, čímž upadaly staré zvyklosti. Začaly se nosit obleky v západním stylu, tudíž samurajům bylo zakázáno nosit ty tradiční samurajské. Spolu s tím se doporučovalo odštížení copu. Největší ránu během těchto změn však utrpěli roku 1871, kdy vláda zrušila titul *daimjó*¹²³ a zakázala veřejné nošení dvou mečů.¹²⁴ Tímto přišli samurajové o hlavní odznak společenské prestiže a pro mnoho z nich se stala současná situace neuspokojivá, což nakonec vedlo k jejich budoucím povstáním proti novému systému. Vláda se jim i přes tyto velké změny snažila pomoci, ale neúspěšně.

3.3 Rozpad restaurační koalice

V šedesátých a sedmdesátých letech 19. století často vyjížděli vyslanci z Japonska na zahraniční cesty a jedna z takových cest byla Iwakurova mise, která vyplula z Jokohamy¹²⁵ roku 1871. Této cesty se zúčastnil Iwakura Tomomi společně s několika jinými vyslanci. Hlavní cíl výpravy byla návštěva několika evropských států a USA za účelem modernizace Japonska.¹²⁶ Nicméně v Japonsku nastaly problémy a někteří členové se museli vrátit předčasně. Místní členové vlády se totiž několikrát pokoušeli znovu navázat vztahy s Koreou, která je po pádu tokugawské vlády pokaždé odmítala. Roku 1873 byl tudíž odsouhlasen návrh o napadení a expanze do Koreje, jenž byl silně podporován Saigóem Takamorem, Itagakim Taisukem¹²⁷ 板垣退助 a Etóem Šinpeiem¹²⁸ 江藤新平. Získali by tím nové území, které by rozdělili mezi nespokojené samurajstvo,¹²⁹ jež tvořilo přibližně 6 % z celkové populace.¹³⁰

¹²² JANSEN, Marius B., *The Making of Modern Japan*, s. 368.

¹²³ VLASTOS, Stephen, Opposition movements in early Meiji, 1868–1885. In: *The Cambridge History of Japan* 5, s. 383–384.

¹²⁴ REISCHAUER, Edwin O.; CRAIG, Albert M. *Dějiny Japonska*. s. 143

¹²⁵ Město se nachází v prefektuře Kanagawa jižně od Tokia.

¹²⁶ V navštívených státech zkoumali například místní kulturu, ekonomiku, armádu a politiku. Zároveň se pokoušeli sepsat nové smlouvy s cizinci.

¹²⁷ Jeden z předních představitelů z Tosy. Byl to také velitel armády Tosy během restaurace Meidži. Jeho největší působení ve vládě se odehrálo v období, kdy založil první politickou stranu *Džijútó*. (Hakushaku Itagaki Taisuke. *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 24. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Hakushaku-Itagaki-Taisuke>.)

¹²⁸ Státník, který pocházel ze Sagy (Hizenu). Během restaurace Meidži se řadil mezi jedny z nejdůležitějších osobností této provincie, jelikož poskytl císařské armádě vojenské jednotky. Také je zodpovědný za přesídlení vlády z Kjóta do Eda (Tokia). (Eto Shimpei. *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 24. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Eto-Shimpei>.)

¹²⁹ BEASLEY, W. G., *The Modern History of Japan*, s. 114–115.

¹³⁰ PEREZ, Louis G., *The history of Japan*, 2nd ed, Westport, Conn.: Greenwood Press, 2009, Greenwood histories of the modern nations, ISBN 978-0-313-36442-6, s. 86.

Příjezd členů Iwakurovy expedice toho samého roku situaci moc nezlepšil, ale spíše zhoršil. Nesouhlasili s invazí Koreje z toho důvodu, že Japonsko v tuto chvíli probíhalo modernizací, a proto byla potřeba se soustředit spíše na její dokončení než na válku. Zároveň by se zde projevil i nedostatek financí.¹³¹ Avšak tyto argumenty Saigóa a ostatní nepřesvědčily. Zahájilo se tedy hlasování, ve kterém zvítězila strana v čele s Iwakurou. Výsledky byly následně předány císaři, jenž invazi Koreje zamítl.¹³² Saigó, Itagaki a Etó na protest ve vládě rezignovali a odcestovali zpět do svých knížectví. Tímto ve vládě zůstali byrokraté, zatímco válečně smýšlející jedinci ji opustili.¹³³

3.4 Pád samurajské vrstvy

Jak již zde bylo zmíněno, tak situace se samuraji se v Japonsku nezlepšovala. Počet nespokojených samurajů neustále narůstal, což vládě dělalo starosti. Snažila se tedy znovu upravit důchody přidělované samurajům, ale výsledek byl opačný a spíše jim ho snížil. Z toho důvodu se spousta samurajů,¹³⁴ původem ze skupiny *šizoku*, začala mezi lety 1874 a 1877 bouřit.¹³⁵ Rozkol ve vládě kvůli situaci ohledně Koreje z roku 1873 situaci ještě více zhoršil, protože na stranu povstalců se přidali bývalí členové vlády. Prvním z nich byl Etó Šinpei, který v prefektuře Hizen vyvolal povstání proti císařské vládě. Pokusil se také přesvědčit Saigóa a Itagakiho, aby se k němu přidali a společně nepříteli porazili, nicméně se mu nedostalo odpovědi a on sám musel čelit převaze. Jeho vojska byla brzy poražena a Etó byl popraven.¹³⁶

Hlavním centrem těchto povstání se stala Sacuma, v jejímž čele stál Saigó Takamori. V západním Japonsku s ní císařská vláda vedla mnoho ukrutných bojů několik měsíců, až se jí podařilo zvítězit. Po porážce sacumských samurajů rebelie pomalu slábla a s postupem času nakonec vymizela úplně. Tímto nastal definitivní konec starého pořádku a vláda se od té doby soustředila na budování moderního Japonska.

¹³¹ BEASLEY, W. G., *The Modern History of Japan*, s. 115.

¹³² VLASTOS, Stephen, Opposition movements in early Meiji, 1868–1885. In: *The Cambridge History of Japan* 5, s. 387.

¹³³ JANSEN, Marius B., *The Making of Modern Japan*, s. 364.

¹³⁴ Zejména ti, kteří pocházeli ze západního Japonska

¹³⁵ VLASTOS, Stephen, Opposition movements in early Meiji, 1868–1885. In: *The Cambridge History of Japan* 5, s. 382.

¹³⁶ PEREZ, Louis G., *The history of Japan*, s. 92.

4 Saigó Takamori

Saigó Takamori byl během období války Bošin a budování nového státu jedna z nejnámennějších osobností a mnoho samurajů ho za jeho hrdinské činy obdivovalo. Přestože pocházel z chudé samurajské rodiny, dokázal se vypracovat až na samotné velící pozice v Sacumě, díky svým schopnostem a zásluhám pro tehdejšího sacumského knížete. Zapojoval se také do různých protišógunátních akcí, které nakonec přivedly šógunát a západní provincie k válce Bošin. Saigó se v této válce zúčastnil několika bitev, kde se projevil jeho vynikající velící schopnosti. V následujícím období Meidži se stal důležitou součástí nové vlády, jelikož za jeho pomoci mohla vláda vydávat nové reformy, jež změnily strukturu japonské vlády od základů.

4.1 Počáteční události Saigóa

Saigó Takamori se narodil roku 1827 v Kagošimě, hlavním městě provincie Sacuma na jihu Kjúšú jako prvorozený syn ze sedmi dětí. Jeho rodina trpěla chudobou a pocházela z čtvrti Kadžijamiči, jež byla určena pro nejnižší samurajskou vrstvu. Jako malý chlapec se Saigó vzdělával v místní samurajské škole,¹³⁷ jejíž učení bylo zaměřené převážně na konfucianismus, historii Sacumy a rodu Šimazu.¹³⁸ Poté nastoupil na provinční akademii a během studia začal pracovat na krajském úřadě, kde dohlížel na výběr daní. Prostřednictvím tohoto zaměstnání cestoval Saigó po provincii a získával přehled o veřejné správě. Jeho znalosti a zkušenosti později zapůsobily na sacumského knížete Šimazua Nariakiru 島津斉彬, který ho přijal do svých služeb.

4.1.1 Pokus ovlivnit volbu šóguna a následné vyhnanství

Začátkem roku 1854 musel Šimazu Nariakira v rámci systému střídavé služby odcestovat do Eda a jako jednoho z členů své delegace si vybral Saigóa. Návštěva šógunátního města se konala v době, kdy vláda jednala o podmínkách Harrisovy smlouvy, která byla podepsána o 2 roky později, a v době, kdy vzplál vzpor o nástupnictví šóguna. Jelikož se Nariakira zajímal o tyto záležitosti, ale nemohl je kvůli svému postavení veřejně řešit,¹³⁹ pověřil získáváním informací Saigóa. Tehdy Saigó navštěvoval několik residencí ostatních knížat povolanych do

¹³⁷ Byla to škola určená převážně pro chlapce, která vznikla pomocí rodu Šimazu již na konci 16. století. Studenti této školy působili také jako vojenská podpora během období bojů.

¹³⁸ Rod Šimazu vznikl ve 12. století a pokaždé silně podporoval císaře. To se následně projevilo rebeliemi vůči šógunátu během konce období Tokugawa.

¹³⁹ Šimazu Nariakira pocházel z provincie Sacuma, která nepatřila mezi vnitřní vazaly rodu Tokugawa. Za vnitřní vazaly se považovaly rody, které byly dědičně propojeny s rodem Tokugawa.

Eda, přičemž s nimi navazoval přátelské vztahy.¹⁴⁰ Díky těmto setkáním získal přehled o současné situaci a seznámil se také s novými ideologiemi, jako učení školy Mito, které se stalo součástí obnovení císařské moci.

Nariakira si byl vědom zaostalosti Japonska, tudíž se obával o jeho budoucnost, pokud by vláda nepodepsala Harrisovu smlouvu. Začal tedy podporovat podepsání této smlouvy společně s jmenováním nového šóguna Keikiho. Nicméně v Edu nastoupil na pozici *tairó*a Ii Naosuke, který upřednostňoval Iemočiho. Roku 1857 se Nariakira a Saigó vrátili zpět do Kagošimy, kde byl Saigó jmenován jeho blízkým vazalem za své zásluhy v šógunátním městě. Od této chvíle se Saigó poprvé zapojoval do významných událostí, jež ohýbaly politikou a budoucností země. Chopil se nejvíce náročného úkolu, ovlivnit volbu šógunova dědice v Edu, avšak pro jeho lepší průběh nakonec odcestoval do Kjóta, kde se snažil ovlivnit císařský dvůr a spojit jeho podporu s nástupem Keikiho.¹⁴¹ Jeho úkol ale nakonec neuspěl, protože Ii Naosuke jmenoval šógunem Iemočiho a následně zahájil čistku Ansei (viz kapitola 1.3) proti svým odpůrcům.

Následující roky byly pro Saigóga velmi náročné. Roku 1858, ještě před zahájením čistky, podlehl nemoci Šimazu Nariakira, což bylo pro Saigóga těžkou ztrátou. Téhož roku byl vyslán do vyhnanství s mnichem Geššóem,¹⁴² jelikož patřil mezi blízké vazaly Nariakiry, které stíhala šógunátní vláda.¹⁴³ Během jejich cesty do exilu se oba pokusili o sebevraždu utonutím v moři, která se avšak podařila pouze mnichovi. Saigó se se smrtí Geššóa nedokázal dlouhá léta smířit, což se v budoucnu projevovalo jeho touhou po smrti.¹⁴⁴ Své vyhnanství trávil Saigó na ostrově Amami Óšima jižně od Kjúšú, kde vyčkával, až situace v Japonsku nabere obratu. Mezitím si dopisoval s blízkým přítelem Ókubou Tošimičim, který ho informoval o politickém dění.¹⁴⁵

Zavražděním Iiho Naosukeho (viz kapitola 1.3) se situace v Japonsku konečně zlepšila a s tím se urovnaly i vztahy mezi dvorem a šógunátem. V provincii Sacuma převzal veškerou moc mladší bratr Nariakiry Šimazu Hisamicu 島津久光, který hodlal následovat v plánech svého předchůdce neboli navýšit vliv císařského dvora a provincie Sacuma v zemi.¹⁴⁶ Toho by

¹⁴⁰ YATES, Charles L., *Saigo Takamori: the man behind the myth*, John Wiley & Sons, 1995, s. 35.

¹⁴¹ RAVINA, Mark. *The last samurai: the life and battles of Saigō Takamori*, s. 67.

¹⁴² Mnich Geššó pocházel z rodu Konoe, který byl úzce spjatý s rodem Šimazu. Saigó byl jeho blízkým blízkým přítelem a byl pověřen jeho ochranou.

¹⁴³ Provincie Sacuma nehodlala vydat své věrné vazaly, tudíž je raději poslala do vyhnanství. Využila také situace, kdy se Saigó pokusil o sebevraždu a prohlásila ho za mrtvého.

¹⁴⁴ MORRIS, Ivan. *The nobility of failure: tragic heroes in the history of Japan*, s. 231.

¹⁴⁵ YATES, Charles L., *Saigo Takamori: the man behind the myth*, s. 45.

¹⁴⁶ Hisamicu se nakonec příliš nadržel Nariakiryho plánu, čímž pobouřil mnoho samurajů podporujících císařskou vládu. Neměl v záměru zahájit válečné povstání vůči šógunátu, aby ukončil jeho vládu.

ale nedokázal bez šógunátních reforem, tudíž hodlal vyrazit do Kjóta s armádou a přinutit šógunát jednat.¹⁴⁷ Nicméně mnoho sacumských samurajů, podporujících učení školy Mito, se proti němu bouřilo a Hisamicu je potřeboval nějakým způsobem dostat pod kontrolu. Vyžádal si tedy Saigóův návrat, jelikož on jediný měl jejich důvěru, kterou získal ve službách Nariakiry. Zároveň si během svého působení v Kjótu vybudoval mnoho přátelských vztahů, které Hisamicu potřeboval. Roku 1862 se Saigó vrátil do Kagošimy a setkal se zde s Hisamicuem, aby probral jeho plán. Přestože Saigó příliš nesouhlasil s Hisamicuem, udělal vše pro to, aby uspěl. Bez svolení odcestoval do Ósaky a Kjóta, kde na svou stranu dostal i radikální samuraje z ostatních provincií. Hisamicu ale nechal Saigóa za jeho podezřelé chování zatknout a znovu poslat do vyhnanství, tentokrát na ostrov Tokunošima¹⁴⁸ jižně od Kjúšú, kde strávil další 2 roky.

4.1.2 Konflikt s Čóšú a nová vize o budoucím Japonsku

Hisamicu dosáhl roku 1862 v Kjótu všech svých cílů a v zemi začala sílit procísařská strana. Císařský dvůr začal spolupracovat s šógunátem a vliv Sacumy se v politickém prostředí také navýšil. Situace ale brzy nabrala obrátka, jelikož vyhlášením vyhoštění cizinců z Japonska vzrostl počet radikálně smýšlejících jedinců, což vyústilo k vojenským střetům mezi Čóšú a šógunátem. Čóšú se pokusilo převzít kontrolu nad císařským dvorem, avšak neúspěšně a mnoho jejích členů bylo z Kjóta vyhoštěno (viz kapitola 1.3).

Roku 1864 udělil Hisamicu Saigóovi milost a jmenoval ho velitelem sacumských vojsk v hlavním městě,¹⁴⁹ čímž se stal nejdůležitější postavou ze Sacumy v oblasti Kansai.¹⁵⁰ Saigó se tedy vrátil do vyhrocené politické situace, jež se po následující roky stala hlavním tématem v zemi. Okolnosti ohledně Čóšú vyvolávaly v Saigóovi obavy, že by mohlo dojít k vyslání trestné expedice vůči Čóšú, což by situaci ještě více zhoršilo.¹⁵¹ Pokusil se tedy vzít věci do vlastních rukou a navázat kontakt s představiteli této provincie, aby mezi Čóšú a Sacumou sjednal příměří.¹⁵² Hisamicu ale tento krok nepodpořil a Saigó musel vyčkat, jaký vývoj situace nabere. Mezitím se u Kjóta shromáždila armáda Čóšú, jež zanedlouho na město zaútočila. Saigó se svou armádou bránil císařský palác u brány Hamaguri, kde se odehrály největší boje. Hlavní město se nakonec ubránit podařilo a Saigó vyvázl jen s lehkým střelným zraněním.¹⁵³

¹⁴⁷ RAVINA, Mark. *The last samurai: the life and battles of Saigō Takamori*, s. 93.

¹⁴⁸ YATES, Charles L., *Saigo Takamori: the man behind the myth*, s. 50–52.

¹⁴⁹ MORRIS, Ivan. *The nobility of failure: tragic heroes in the history of Japan*, s. 234.

¹⁵⁰ Oblast okolo Kjóta a Ósaky.

¹⁵¹ Saigó se domníval, že se šógunát pokouší dostat zpátky svou moc, kterou ještě před několika lety držel (YATES, Charles L., *Saigo Takamori: the man behind the myth*, s. 67).

¹⁵² Vztahy mezi oběma provinciemi byly po vojenském střetu v Kjótu velmi vyhrocené ba i nepřátelské.

¹⁵³ YATES, Charles L., *Saigo Takamori: the man behind the myth*, s. 69–70.

Agresivní počínání Čóšú přesvědčilo šógunát a císařský dvůr o podmanění samotné provincie prostřednictvím trestné výpravy. Saigó se stal hlavní armádní podporou šógunátních vojsk, tudíž se setkal s ostatními vůdci, kteří se měli zúčastnit útoku. Jedním z nich byl Kacu Kaišú, který Saigóa seznámil s novými myšlenkami o budoucnosti Japonska. Konstatoval, že hlavní hrozbou není pro fungování státu Čóšú, ale šógunát a Západ. Šógunátní vláda byla na rozpadnutí a nedokázala se shodnout na jednotném názoru, bylo tedy nutné založit novou, již součástí nebude šógunát, ale císařská vláda v čele s mocnými provinciemi. Saigóa tyto myšlenky přivedly na úplně jinou cestu a byl rozhodnutý vyřešit spor s Čóšú bez zbytečného krveprolití. Zúčastnil se několika setkání s konzervativními knížaty Čóšú, se kterými sjednal popravení radikálních členů, jenž zaútočili na Kjóto.¹⁵⁴ Zároveň mu provincie měla vydat i pět dvorních šlechticů, kteří utekli z hlavního města po zdejším pokusu o převzetí kontroly nad císařským dvorem. Nicméně tito šlechticové byli uneseni radikálními členy v čele s Takasugim Šinsakuem 高杉晋作¹⁵⁵ a Jamagatou Aritomem, s nimiž se Saigó musel také setkat. Přestože mu hrozila i smrt, dokázal se s vůdci dohodnout. Všech pět šlechticů bylo uvězněno a trestná výprava byla díky Saigóovi zrušena.¹⁵⁶

Ačkoliv byla většina knížat s tímto výsledkem spokojena, šógunát nebyl a začal plánovat druhou trestnou výpravu. Současně se mu podařilo porazit rebelující samuraje z Mita, z nichž 400 bylo popraveno a zbylých 450 posláno do vyhnanství. Šógunát si tímto a druhou trestnou výpravou na Čóšú chtěl získat zpět svou autoritu, nicméně mnoho knížat, včetně Saigóa, považovalo tyto kroky za nehumánní¹⁵⁷ a začalo ho vnímat spíše jako nepřítele a problém tehdejší politické situace.

4.2 Přípravy na vládní převrat

Pokus šógunátu o znovuzískání moci násilím přivedlo Saigóa k myšlence uzavření aliance nejen s několika provinciemi, ale i cizinci, v tomto případě Brity. Roku 1866 se Harry Parkes setkal s předními představiteli Sacumy, mezi kterými nechyběl ani Saigó. Obě osobnosti spolu diskutovali o současné politické situaci a o budoucnu Japonska, přičemž Saigó zmínil svržení šógunátu a nastolení císařské vlády.¹⁵⁸ Jelikož šógunát během posledních let porušil své

¹⁵⁴ RAVINA, Mark. *The last samurai: the life and battles of Saigō Takamori*, s. 119–120.

¹⁵⁵ Armádní velitel v Čóšú, který podporoval obnovení císařské vlády. Zároveň vytvořil kombinované vojenské jednotky *kiheitai*. (Takasugi Shinsaku, *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 15. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Takasugi-Shinsaku>.)

¹⁵⁶ YATES, Charles L., *Saigo Takamori: the man behind the myth*, s. 77.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 79.

¹⁵⁸ MORRIS, Ivan. *The nobility of failure: tragic heroes in the history of Japan*, s. 234.

sliby, které zahrnul ve smlouvách s cizinci,¹⁵⁹ neváhal Parkes uzavřít se Saigóem dohodu o vzájemném obchodu, jehož prostřednictvím Sacuma získala střelné zbraně, včetně děl.

Nejdůležitější alianci ale uzavřel Saigó s Čóšú po nedohodě šóguna Keikiho s císařskými představiteli v Kjótu (viz kapitola 2.1). Saigó se společně s Ókubou sešel s Jamagatou Aritomem a ostatními členy zastupujícími Čóšú v Kjótu, aby uzavřeli novou dohodu, kdy se pokusí o svržení šógunátu, včetně Keikiho.¹⁶⁰ Současně Saigó sjednal alianci i s Tosou, jež přinutila šóguna rezignovat a vzdát se svého majetku, který byl následně přidělen císaři (viz kapitola 2.1).

Ukončením tokugawské vlády roku 1867 mohla procísařská strana konečně jednat a připravovat se na válku. Saigó a sacumský kníže vyrazili do Kjóta s vojenskou expedicí čítající přibližně 3 000 mužů, aby převzali kontrolu nad městem.¹⁶¹ Zde se k nim připojili i ostatní císařští příznivci a Saigó s Ókubou začali vyjednávat s Iwakurou o císařském svolení ke svržení šógunátu. V lednu roku 1868 vyhlásil Mucuhito restauraci císařské moci a Keiki byl přinucen stáhnout se do Ósaky (viz kapitola 2.1). Mezitím vyvolal Saigó prostřednictvím Sagary Sózóa v Edu vzpouru, která vyprovokovala Keikiho k zahájení vojenského tažení z Ósaky na Kjóto (viz kapitola 2.2).

4.3 Saigóova účast ve válce Bošin

Příchod šógunátních vojsk 27. ledna 1868 k Toba-Fušimi císařská strana očekávala, tudíž měla již po okolí rozmístěna svou spojeneckou armádu, která na rozkaz Saigóa nepovolila šógunátním jednotkám projít bez svolení císařského dvora. Šógunát se pokusil vyjednávat, nicméně sacumské strážce zahájily útok palbou z děl. První střety u Toby a Fušimi překvapily svými výsledky nejen císařkou, ale i šógunátní stranu. Císařská armáda, již počet mužů byl několikanásobně menší než nepřítelův, vyhrávala. Mezitím se Saigó vypravil do Fušimi, aby mohl sledovat, jak jeho vojsko přebírá kontrolu nad bitvou.¹⁶² Nakonec se i on sám bojů zúčastnil, čímž dodal svým spolubojovníkům odvalu, jelikož měli tu čest, bojovat po boku svého velitele. Samotný sacumský kníže nazval jeho přítomnost na bojišti za netaktní,¹⁶³ ale její výsledek byl převratný. Průběh boje nabral na rychlosti a nepřítel byl po třech dnech od Toby a Fušimi zahnán až k hradu Jodo, kde byl nakonec poražen a zbylé jednotky se stáhly zpět do Ósaky na Keikiho rozkaz (viz kapitola 2.2.1).

¹⁵⁹ Zejména japonské útoky na cizince a zdlouhavé otevírání přístavů.

¹⁶⁰ YATES, Charles L., *Saigo Takamori: the man behind the myth*, s. 97.

¹⁶¹ RAVINA, Mark. *The last samurai: the life and battles of Saigō Takamori*, s. 145–146.

¹⁶² YATES, Charles L., *Saigo Takamori: the man behind the myth*, s. 106.

¹⁶³ RAVINA, Mark. *The last samurai: the life and battles of Saigō Takamori*, s. 152.

Vítězstvím u Toba-Fušimi mohlo císařské vojsko táhnout směrem k Ósace, kde byl zbytek šógunátních vojsk na území západního Japonska. Většina z nich ale byla rozpuštěna, kvůli zraněním, tudíž město by nemohlo čelit útoku a raději 5. února kapitulovalo. Keiki se ještě před příchodem císařské armády stáhl do Eda. Saigó se obsazení města nezúčastnil, jelikož ho sacumský kníže kritizoval za jeho předešlé bezohledné chování, které mohlo ohrozit celý vývoj restaurace císařské moci. Právě od této chvíle se nemohl Saigó, jakožto vojevůdce, zúčastnit žádných vojenských akcí a byl nucen zasahovat do válčení pouze zpozzdálí.¹⁶⁴

Císařská armáda si postupně probíjela cestu až k oblasti Kantó, kde založila velící středisko v Sunpu.¹⁶⁵ Zde se sešli Saigó a ostatní vojevůdci, aby sjednali potenciální podmínky pro kapitulaci, jež spočívaly v popravení vysoce postavených tokugawských úředníků, vydání celého města a Keikiho. Tyto podmínky se předaly Kacuovi Kaišúovi, kterému bylo Edo svěřeno (viz kapitola 2.2.2). Jelikož se Kacu již z předešlých událostí se Saigóem znal, vyžádal si vyjednávat o kapitulaci města s ním.¹⁶⁶ Oba muži se následně sešli a dohodli na vydání města do císařských rukou bez zbytečných bojů za ušetření Keikiho života. Saigó odcestoval do Kjóta, kde tyto požadavky přednesl a císařský dvůr souhlasil.¹⁶⁷ Zpáteční cesta se ale pro Saigóa stala komplikovanou, protože jeho skupina byla napadena šógunátními příznivci u Kacunamy. Bitva se odehrála v okolních horách a zdejším městě, a přestože se jednalo o překvapivý útok, Saigó nakonec zvítězil (viz kapitola 2.2.2). Kapitulace Eda byla vyhlášena 4. dubna 1868 za účasti několika císařských úředníků a vojevůdců, včetně Saigóa.

Konflikt mezi císařskou stranou a tokugawskými podpůrci se kapitulací nevyřešil a v oblasti Kantó nadále pokračoval, až vyeskaloval k bitvě u Ueno (viz kapitola 2.2.2). Jednotky *šógitai* napadaly sacumské muže, což vyvolalo v Edu a jeho okolí různé potyčky. Počet *šógitai* se postupně navyšoval a přinutil císařskou vládu jednat. Saigó chtěl ještě před útokem vyčkat na posily Čošú, nicméně u Ueno propukla bitva a bylo nutné bojovat. Sacuma během bojů utrpěla veliké ztráty,¹⁶⁸ ale nakonec se jí podařilo zvítězit a chrám Kan'eidži dobýt.

Získáním kontroly nad západním Japonskem a oblastí okolo Eda umožnilo císařskému vojenskému tažení pokračovat na sever, kde se vyskytovala největší část tokugawských příznivců. Bylo tedy nutné zorganizovat plán útoku a sehnat další posily, které by císařské vojsko podpořily. Saigó proto odcestoval zpět do své rodné Kagošimy, kde se pokusil sehnat další muže, což se mu nakonec podařilo. Nicméně on sám se většiny bojů zúčastnit nemohl,

¹⁶⁴ YATES, Charles L., *Saigo Takamori: the man behind the myth*, s. 106.

¹⁶⁵ Sunpu se nacházelo na dnešním území prefektury Šizuoka v oblasti Čúbu.

¹⁶⁶ RAVINA, Mark. *The last samurai: the life and battles of Saigō Takamori*, s. 155–156.

¹⁶⁷ BEASLEY, W. G., *The Meiji Restoration*, Stanford University Press, 1972, s. 297.

¹⁶⁸ YATES, Charles L., *Saigo Takamori: the man behind the myth*, s. 111.

protože těžce onemocněl a byl nucen strávit nějaký čas v lázních. Teprve až po přibližně 2 měsících se přidal do bojů v provincii Ečigo.¹⁶⁹ Saigó zaujal pozici v předních liniích a odmítal spolupracovat s ostatními veliteli, což dobývání severních knížectví spíše přitížilo. Císařská armáda ale i tak dokázala na severu Honšú zvítězit a získat zdejší knížectví pod svou kontrolu, kterým byly, zásluhou Saigóa, uděleny mírné tresty za jejich předešlé činy. Ostatní velitelé tento krok považovali za netaktní, avšak Saigó si jím získal nesmírnou úctu mnoha obyvatel severních knížectví.¹⁷⁰

Poslední bitva, jež se Saigó zúčastnil za císařskou stranu proběhla na Hokkaidu poblíž Hakodate, kde vzdoroval admirál Enomoto v pevnosti Gorjokaku. Obléhání města a samotné pevnosti zabralo císařským vojskům přibližně 7 dní, přičemž Saigó připlul se svou armádou poslední den, kdy byly boje už skoro u konce. Samotná pevnost kapitulovala 27. června roku 1869 a celé Japonsko bylo sjednocené pod jednu vládu.¹⁷¹ Tímto skončila Saigóova role jakožto válečníka a započala etapa jeho působení ve vládě, jež se stala důležitou součástí během budování nové vlády Meidži.

4.4 Saigóova role ve vládě Meidži

Saigó Takamori se po ukončení bojů proti tokugawským příznivcům v Japonsku vrátil zpět do Kagošimy, kde trávil nějaký čas v ústraní. Mezitím bylo Edo přejmenováno na Tokio, přičemž se z něho stalo i hlavní město. Byla zde také založena nová vláda Meidži, jenž se chystala na převratné změny, které prozatím nemohla uskutečnit. Cítila se oslabená, jelikož se Saigó se zbytkem sacumské armády stáhl do Sacumy. Pokud by tedy vláda začala vydávat nové reformy, mohla by se proti ní postavit některá provincie a ohrozit ji.¹⁷² Ókubo a ostatní členové vlády proto odcestovali do Kagošimy, aby přesvědčili Saigóa, že je jeho účast ve vládě pro ochranu státu zásadní. Ačkoliv Saigó nejprve žádost odmítal, nakonec souhlasil a usoudil, že je nutné vytvořit národní armádu, která bude sloužit pouze císaři. Po svém návratu do Tokia se tedy setkal s předními představiteli Čóšú a Tosity, kteří s vytvořením této armády také souhlasili. Saigó následně odcestoval do Sacumy a společně se zdejším knížetem nashromáždil a poskytl státu mužstvo o velikosti čtyř praporů.¹⁷³

Zajištěním národní armády, v jejímž čele stál Saigó, mohla vláda započít první kroky pro

¹⁶⁹ Provincie Ečigo se nacházela v současné prefektuře Niigata, jež se nachází v severním Honšú.

¹⁷⁰ YATES, Charles L., *Saigo Takamori: the man behind the myth*, s. 112.

¹⁷¹ RAVINA, Mark. *The last samurai: the life and battles of Saigō Takamori*, s. 163.

¹⁷² Armádu v hlavním městě tvořily zejména jednotky ze Sacumy, tudíž po jejich odchodu zde skoro žádná vojska nezbyla.

¹⁷³ RAVINA, Mark. *The last samurai: the life and battles of Saigō Takamori*, s. 166–167.

centralizaci státu. Místo provincií měly být nově zavedeny prefektury, čímž by se rázně zredukoval počet knížectví a zrušil titul *daimjó*. Tento krok se stal pro vládu velmi riskantním, jelikož tím mohla vyvolat vzpouru samurajské vrstvy, která by zrušením knížectví byla silně ovlivněna. Bylo tedy nutné dosadit Saigóa na pozici *sangi*¹⁷⁴ 参議¹⁷⁵ a získat jeho souhlas s tímto krokem, protože mu mnoho samurajů, zejména nízkého postavení, důvěřovalo a vzhlíželo k němu. Saigó byl samurajem, a tak věděl, čeho všeho se bude muset vzdát, tudíž své rozhodnutí dlouho odkládal. Nakonec ho ale Kido Takajoši 木戸孝允¹⁷⁶ přesvědčil, že je to důležitý krok k modernizaci, a se zrušením knížectví souhlasil.¹⁷⁷ Díky jeho souhlasu získala císařská vláda na svou stranu i Sacumu, která byla pro tehdejší vývoj Japonska hrozbou, kvůli své početné armádě.

Nejvíce kritickým obdobím Saigóovy účasti ve vládě byla během konání Iwakurovy mise mezi lety 1871 až 1873 (viz kapitola 3.4). V Japonsku se hlavním problémem stalo nespokojené samurajstvo, které v důsledku vládních reforem ztrácelo na svém společenském postavení. Současně se mnoho samurajů stalo nezaměstnanými, což přitěžovalo ekonomickému vývoji. Státní rada chtěla tento problém vyřešit vysláním válečné výpravy na jeden ze sousedních ostrovů, přičemž se nakonec rozhodla pro Koreu. Korea odmítala obnovit podmínky obchodu, až nakonec úplně přestala s císařskou vládou obchodovat, čímž byla státní rada velice znepokojena. Saigó navrhl, že se pokusí ještě jednou sjednat s Koreou nové obchodní podmínky prostřednictvím diplomatické delegace, jejímž vyslancem bude on sám. Napsal i několik dopisů Itagakimu, ve kterých zmiňoval, že sám sebe obětuje,¹⁷⁸ aby Japonsko mělo důvod k útoku a nepohoršilo si tím reputaci u ostatních národů.¹⁷⁹ Jeho návrh byl státní radou přijat a představen císaři, který prozatím nesouhlasil a doporučil vyčkat na návrat Iwakurovy mise. Návrat všech členů státní rady ale situaci zhoršil a rozdělil vládu na dva tábory. Jeden podporující Saigóa a invazi Koreji a druhý, který doporučoval s invazí vyčkat. Mělo se tedy znovu hlasovat, nicméně Sandžó Sanetomi byl nahrazen¹⁸⁰ Iwakurou Tomomim a jeho strana přehlasovala Saigóa. Iwakura sdělil výsledek hlasování císaři, který Saigóovu výpravu do Koreji zamítl. Saigó byl

¹⁷⁴ Přidružený rádce u císařského dvora.

¹⁷⁵ BEASLEY, W. G., *The Meiji Restoration*, s. 346.

¹⁷⁶ Kido Takajoši (také zvaný jako Kido Kóin) byl jeden z nejvýznamnějších státníků období Meidži. Podílel se zejména na svržení šógunátu, zrušení knížectví a byl také členem Iwakurovy mise. Pocházel z provincie Čóšú. (Kido Takayoshi. *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 26. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Kido-Takayoshi>)

¹⁷⁷ RAVINA, Mark. *The last samurai: the life and battles of Saigō Takamori*, s. 168–170.

¹⁷⁸ Saigó se chtěl nechat zavraždit Korejci, aby ho následně japonská vláda pomstila vysláním svých vojsk do Koreje. Zbavila by se tím nepokojů samurajstva.

¹⁷⁹ YATES, Charles L., Saigō Takamori in the Emergence of Meiji Japan, In: *Modern Asian Studies* [online], Vol. 28, No. 3, pp 449–474 [cit. 10.10.2021], Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/313040>, s. 464.

¹⁸⁰ Sandžó byl kvůli vážné nemoci odvolán.

tímto pobouřen a na protest rezignoval ve vládě a v říjnu roku 1873 odcestoval do rodné Kagošimy. Státní rada ho po rezignaci zbavila postu člena státní rady a velitele národní armády.¹⁸¹ Yates poukazuje na to, že právě tato krize ohledně Koreje byla nejspíš první krok ke vzniku sacumského povstání.¹⁸²

4.5 Sacumská rebelie

Situace se znepokojeným samurajstvem se po rozpadu restaurační koalice ještě více zhoršila. Mnoho samurajů nyní směřovalo do Sacumy, jelikož se jako jediné knížectví snažilo v Japonsku zachovat tradiční žití a ignorovalo tak nově vydávané reformy. Sacuma odmítala přijímat cizince a reformy omezující samurajstvo. Současně budovala provinční armádu prostřednictvím soukromých škol. Císařská vláda se brzy o těchto faktorech dozvěděla a začala být ohledně Sacumy ostražitější. Vyslala tajně do provincie flotilu, jež měla přemístit místní zásoby střelných zbraní a munice do Ósaky. Plán ale skončil neúspěchem a sacumští samurajové zaútočili na členy flotily, kteří se nakonec museli stáhnout. Dopadení muži měli zároveň od vlády nařizeno zavraždit Saigóa. Touto nezdařenou akcí zajistit munici a střelné zbraně započala v Sacumě převládat ještě větší nenávist vůči vládě a místní samurajové se začali připravovat na válku. Samotný Saigó se původně vyhýbal jakémukoliv povstání, nicméně po pokusu o vraždu se ujal velitelské pozice sacumské rebelie.¹⁸³

Počátkem roku 1877 zahájil Saigó tažení z Kagošimy na Tokio. V cestě mu ale stál hrad Kumamoto,¹⁸⁴ který byl pod správou císařské vlády a bylo tedy nutné hrad obsadit. Sacuma by si tím získala dodatečné zásoby střeliva a zbraní společně s výhodnou taktickou pozicí. Avšak vše nešlo podle Saigóova plánu. První střety u hradu Kumamoto započaly 21. února 1877.¹⁸⁵ Sacumské jednotky začaly obléhat hrad, který i přes méně početnější armádu útokům odolal. Ze severu následně přišly posily císařské armády a Saigó se svými muži utrpěl drtivou porážku, až musel ustoupit směrem ke Kagošimě.¹⁸⁶ I když bylo očividné, že rebelující strana prohrávala a utrpěla ohromné ztráty na životech, tak revolty na jihozápadě Japonska stále nepřestávaly a táhly se ještě dalších šest měsíců.

¹⁸¹ YATES, Charles L., *Saigo Takamori: the man behind the myth*, s. 146–148.

¹⁸² YATES, Charles L., Saigō Takamori in the Emergence of Meiji Japan, In: *Modern Asian Studies* [online], Vol. 28, No. 3, pp 449–474 [cit. 10.10.2021], Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/313040>, s. 466.

¹⁸³ BUCK, James H. The Satsuma Rebellion of 1877. From Kagoshima Through the Siege of Kumamoto Castle, In: *Monumenta Nipponica* [online], vol. 28, no. 4, Sophia University, 1973, pp. 427–46, [cit. 1.11.2021], Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2383560>, s. 429.

¹⁸⁴ Hrad se nacházel v současné prefektuře Kumamoto na ostrově Kjúšú severně od Kagošimy.

¹⁸⁵ Tamtéž, s. 435.

¹⁸⁶ ESPOSITO, Gabriele, The Boshin War and Satsuma Rebellion, In: *Japanese Armies 1868–1877*, s. 15–16.

Poslední bitva sacumské rebelie se odehrála severně od Kagošimy v horách Širojama, kde 300 samurajů, včetně Saigóa, čelilo mnohanásobné císařské armádě, v jejímž čele stál Jamagata. Ještě před zahájením posledního útoku nabídl Jamagata Saigóovi možnost se vykoupit, ale Saigó neodpověděl. Jeho vojsko bylo následně poraženo a Saigó Takamori na místě zemřel.¹⁸⁷

Doposud není zcela jasné, jakým způsobem přesně zemřel. Často se o něm říká, že zemřel provedením *seppuku*.¹⁸⁸ Ravina ale ve své práci uvádí deníky dvou mužů, kteří tuto teorii popírají. Prvním z nich byl Kawaguči Takesada 川口武定,¹⁸⁹ jenž po bitvě popsal Saigóovu mrtvolu těmito slovy: „*střelná rána na boku, chybějící hlava, později nalezena.*“¹⁹⁰ Také uvedl, že Saigó neměl na těle žádné řezné rány. Druhé tvrzení je z deníku Johna Capen Hubbarda, který popisuje mrtvolu takto: „*Saigó na sobě neměl žádné oblečení a ležel zde nahý. Jeho hlava byla odříznuta.*“¹⁹¹ Oba autoři deníků také uvádějí, že okolo Saigóa leželi jeho nejbližší muži. Jeho hlava byla tudíž pravděpodobně uříznuta jimi, nicméně zde neexistuje žádný přímý důkaz.¹⁹² Lze se ale shodnout na tom, že Saigó nespáchal sebevraždu.

Tímto skončil život jedné z nejvýznamnějších osobností období války Bošin a revoluce Meidži. Saigó byl ve své době mnoha samuraji obdivován, tudíž mu v mnoha věcech důvěřovali a nebáli se ho následovat. On sám i ostatní členové vlády si toho byli vědomi, a proto byl dosazen mezi nejdůležitější vládní pozice v zemi.

¹⁸⁷ RAVINA, Mark, *The Last Samurai: The Life and Battles of Saigo Takamori*, s. 210.

¹⁸⁸ Japonská rituální sebevražda, kdy si daný člověk alespoň částečně rozřizl břicho a sekundant mu poté stál hlavu.

¹⁸⁹ Účetní pro japonskou císařskou armádu.

¹⁹⁰ RAVINA, Mark J. The Apocryphal Suicide of Saigō Takamori: Samurai, "Seppuku", and the Politics of Legend, In: *The Journal of Asian Studies* [online], vol. 69, no. 3, pp. 691-721 [cit. 1.11.2021], Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/40929189>. s. 697.

¹⁹¹ Tamtéž, s. 697–698.

¹⁹² Tamtéž.

5 Jamagata Aritomo

Jamagata Aritomo se během svého života setkal s mnoha zásadními událostmi, které ovlivnily jeho budoucí pozici ve státě a stal se tak jednou z nejvýznamnějších osobností období Meidži. Jamagata se ve službách knížete Čóšú začal zapojovat do prvních akcí proti šógunátu, které se později vyvinuly až k samotné válce Bošin. Přestože se Jamagata nezúčastnil počátečních bojů, přispěl k porážení severních knížectví. V období Meidži zaujal několik důležitých vládních pozic, ze kterých neustále modernizoval japonskou armádu dle západních zemí a vybudoval pevnou vojenskou infrastrukturu věrnou státu a císaři. Současně také zasahoval do domácí a zahraniční politiky, přičemž se v Japonsku stal nejmocnějším mužem hned po císaři.

5.1 Počáteční události Jamagaty

Jamagata Aritomo se narodil roku 1838 do samurajské rodiny v Hagi¹⁹³ v provincii Čóšú.¹⁹⁴ Ačkoliv jeho otec pocházel z nejnižší vojenské vrstvy této provincie, tak se Jamagatovi, díky původu, dostalo již od brzkých let samurajského vzdělání, které mu pomohlo odstartovat budoucí kariéru. Místní samurajská škola byla podobně jako u Saigóa zaměřena na konfucianismus a samurajskou etiketu. Během svého vzdělávání pracoval Jamagata, jakožto asistent, na různých městských a provinčních úřadech. Ve svých sedmnácti letech zaujal pozici informátora v místní policejní organizaci, kde byl uznáván za svou poctivost a výkony. To neuniklo pozornosti jeho nadřízeným a Jamagata byl v 50. letech 19. století dosazen na vyšší pozici, jejímž prostřednictvím se dostal do služeb místního knížete Móriho Takačiky 毛利敬親.¹⁹⁵

5.1.1 Snaha o navýšení vlivu hnutí *sonnó džói*

Během období, kdy Jamagata působil ve službách Takačiky, čelilo Japonsko cizineckým vlivům ze Západu, které zahrnovaly blížící se podepsání Harrisovy smlouvy. Situace v zemi byla tudíž mezi císařským dvorem a šógunátem silně vyhrocená. Čóšú proto vyslalo roku 1858 do Kjóta několik zvědů, kteří měli tuto vyvíjející se situaci sledovat a následně o ní informovat.

¹⁹³ Hagi se do současnosti nachází v prefektuře Jamaguči na západě Honšú.

¹⁹⁴ Yamagata Aritomo, *Britannica* [online], [cit. 4. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Yamagata-Aritomo>.

¹⁹⁵ HACKETT, Roger F., *Yamagata Aritomo in the Rise of Modern Japan, 1838–1922*, s. 6.

Mezi zvědy se nacházeli zejména studenti ze školy Jošidy Šóina 吉田松陰¹⁹⁶, jíž učení¹⁹⁷ *sonnó džói* („ctěte císaře, vyžeňte barbary“¹⁹⁸) se začalo v tomto období rozšiřovat. Jamagata se díky svému postavení a doporučení Jošidy této výpravy také zúčastnil, přičemž se v hlavním městě setkal s mnoha předními podpůrci *sonnó džói*.¹⁹⁹

Po nástupu Iiho Naosukeho na pozici *tairóa* a podepsáním Harrisovy smlouvy se mnoho lidí začalo přidávat na stranu císaře, čehož se Jamagata s ostatními členy skupiny pokusil využít a začal v Kjótu šířit nepravdivé informace o pokusu šógunatu potlačit císařský dvůr. Nicméně jejich akce byla neúspěšná, jelikož Ii zahájil roku 1858 čistku Ansei, při níž bylo mnoho císařských podpůrců zatčeno či popraveno. Téhož roku v říjnu se Jamagata vrátil zpět do Hagi a byl přijat do školy Jošidy Šóina, kde se plně seznámil s cíli hnutí *sonnó džói*.²⁰⁰

V následujícím desetiletí se Jamagata pokoušel prosadit učení *sonnó džói* a zapojovat se do různých akcí proti cizincům a šógunátní vládě, nicméně v Čóšú, kde nyní působil, nebylo toto učení plně podporováno. Přední představitelé provincie se nechtěli po čistce Ansei stavět proti šógunátu, tudíž v provincii zakázali šíření *sonnó džói* a jakkoliv zasahovat do současné situace radikálním způsobem.²⁰¹ Působení členů školy Šóin bylo tedy v Čóšú přerušeno, což některé z nich přinutilo pokusit se získat podporu v jiných provinciích. Samotný Jamagata odcestoval na jih, kde se mu podařilo získat na svou stranu místní samurajské skupiny podporující *sonnó džói*. Postupným navazováním společných vztahů se zlepšila informovanost členů tohoto hnutí o současné politické situaci. Přestože se takto postupně navyšoval jejich vliv, nebyli prozatím schopni větších akcí, a tak se museli držet v ústraní.²⁰² Teprve až roku 1863, kdy císařský dvůr a šógunát uzavřeli spolupráci, kvůli nátlaku Sacumy, mohli podpůrci *sonnó džói* konečně prosazovat své cíle, protože byla sjednaná dohoda o vypuzení cizinců ze země.

Když se radikálním členům provincie Čóšú takto uvolnila cesta k vyhnání cizinců, neváhali a začali se ihned připravovat na útok. U Šimonoseki zahájili 10. května 1863 místní samurajové palbu z děl na americkou obchodní loď a následně na proplouvající francouzskou. Zanedlouho poté připruly válečné lodě obou států a zahájily ostřelování zdejších pevností a lodí

¹⁹⁶ Japonský myslitel a učitel vojenských taktik v Čóšú. Založil také svou školu, která podporovala učení *sonnó džói* (Yoshida Shoin, *Britannica* [online], [cit. 4. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Yoshida-Shoin>).

¹⁹⁷ Jednalo se o podobné učení jako měla škola Mito. Obě školy šířily prostřednictvím svých žáků a učitelů nenávisť vůči cizincům, jež vyústila v samotné útoky na cizince

¹⁹⁸ V tomto smyslu cizince.

¹⁹⁹ CRAIG, Albert M., *Choshu in the Meiji Restoration*, Cambridge (Mass.): Harvard University Press, 1967, s. 158–159.

²⁰⁰ HACKETT, Roger F., *Yamagata Aritomo in the Rise of Modern Japan*, s. 13.

²⁰¹ CRAIG, Albert M., *Choshu in the Meiji Restoration*, s. 168.

²⁰² HACKETT, Roger F., *Yamagata Aritomo in the Rise of Modern Japan*, s. 20–21.

Čošú.²⁰³ Jamagata se samotných útoků nezúčastnil, byl ale pověřen obranou pobřeží a pevností Dannoura a Maeda, které podléhaly útokům. Cizinecké jednotky se po dlouhém ostřelování města vylodily a zahájily pozemní útok na pevnosti, jež Jamagata se svými muži nakonec neubráníl a musel se stáhnout. Ačkoliv Čošú utrpělo drtivou porážku, nevzdalo se svých cílů, ba naopak, poučilo se, že pro větší moc je nutné reformovat armádu. Hlavním cílem v provincii se tedy staly nové reformy, které měly technologicky přiblížit provinční armádu k té západní. Současně měly být vytvořeny kombinované speciální jednotky z obyčejných lidí a samurajů, které by podpořily ostatní vojenské oddíly. Konkrétně tuto změnu si vzal na starost blízký přítel Jamagaty Takasugi Šinsaku,²⁰⁴ který byl schopen nashromáždit něco mezi 100 až 500 muži a skupinu pojmenovat *kiheитай* 騎兵隊, jejíž výcvik byl převážně zaměřen na západní bojové strategie.²⁰⁵ Velícím důstojníkem v této nové organizaci byl jmenován Jamagata.²⁰⁶

Čošú za své unáhlené akce proti cizincům umožnilo šógunátu alespoň částečně získat zpátky svou moc. Pomocí spojených jednotek Sacumy a Aizu vyhostil z Kjóta všechny zastupitele z Čošú, přičemž jim zakázal, jakkoliv s císařským dvorem komunikovat. Tento akt následně zapříčinil povstání radikálně smýšlejících jedinců v Čošú, kteří se roku 1864 pokusili získat kontrolu nad Kjótem.²⁰⁷ Jamagata považoval tento útok za předčasný a skláněl se spíše k navázání spojeneckých vztahů s jinými provinciemi, které by Čošú podpořily, nicméně jeho prosby byly vyslyšeny příliš pozdě a útok skončil neúspěchem. Zanedlouho čelilo Šimonoseki druhému ostřelování od západních států, protože místní samurajové nadále pálili z děl na proplouvající lodě. Obrana pevností Dannoura byla svěřena Jamagatovi, jenž společně s jednotkami *kiheитай*, dlouho odolával. Tato dělostřelecká bitva mezi Západem a Čošú hrála ve prospěch cizinců, protože jejich děla byla technologicky vyspělejší a dokázala střílet na větší vzdálenost, tudíž japonské pevnosti neměly možnost, jak je porazit. Po úspěšném bombardování přešli cizinci do pozemního útoku. Zatímco se během bojů velitel jednotek *kiheитай* bránící pevnost Maeda stáhl, převzal celkové velení Jamagata a se svými muži bránil pevnost Dannoura až do posledních chvil. Avšak ani on nakonec útok neustál a musel se stáhnout.²⁰⁸ Obě tyto akce oslabily Čošú natolik, že se v následujících letech stalo terčem šógunátu, který se pokusil celou provincii podmanit a prokázat tím svou moc.

²⁰³ CRAIG, Albert M., *Choshu in the Meiji Restoration*, s. 200.

²⁰⁴ HACKETT, Roger F., *Yamagata Aritomo in the Rise of Modern Japan*, s. 22–25.

²⁰⁵ BEASLEY, W. G., *The Modern History of Japan*, s. 91.

²⁰⁶ Yamagata Aritomo. *Britannica* [online], [cit. 4. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Yamagata-Aritomo#ref247963>.

²⁰⁷ JANSEN, Marius B., *Meiji Restoration*, In: *The Cambridge history of Japan 5*, s. 343

²⁰⁸ HACKETT, Roger F., *Yamagata Aritomo in the Rise of Modern Japan*, s. 28–31.

5.1.2 Neúspěšné potlačení radikálních členů v Čóšú

Jamagata a spousta ostatních radikálních členů se po střetnutí se Západem rozhodli, že bude lepší, když se přidají spíše na jeho stranu, než aby s ním nadále bojovali. Tímto tedy upustili od zvaného *džói* a zaměřili se zejména na *somó* neboli na navrácení císaři jeho původní moc. Zpočátku to pro ně nebylo snadné, jelikož se šógunát chystal do Čóšú vyslat trestnou výpravu, ale díky místním reformám, které dostaly do popředí konzervativnější vůdce, se nakonec neuskutečnila. Mnoho radikálních vůdců v Čóšú bylo s tímto nespokojeno, protože se nechtělo podřizovat šógunátu. Začali tedy připravovat plán, jak se znovu dostat k moci. Jamagata se po neúspěšné obraně Šimonoseki stáhl na východ do Mitadžiri,²⁰⁹ kde se nějaký čas zabýval zlepšováním jednotek *kiheitai*.²¹⁰ Jejich počty se postupně navyšovaly, až se radikální členové rozhodli o vojenskou akci. Takasugi, za pomoci Jamagaty, zahájil 13. ledna 1865 útok na Šimonoseki, jehož výsledkem bylo obsazení města. Zde Jamagata a ostatní vůdci zmobilizovali armádu a zaútočili na provinční pevnosti, jež pod nátlakem bojů padly. Většina konzervativců byla v Čóšú poražena a radikální strana se v březnu téhož roku znovu dostala k moci.²¹¹

Zrušení trestné expedice a pozdější vývoj politické situace v Čóšú byl pro šógunát znepokojivý. Většina jeho představitelů v Edu nadále požadovala podmanění celé provincie z důvodu radikálního počínání, které ohrožovalo stát, tudíž začali plánovat druhou trestnou expedici. Mezitím, co se šógunát pokoušel získat podporu od ostatních knížectví, uzavřelo Čóšú pomocí Sakamota Rjómy alianci se Sacumou a Jamagata pomáhal zavádět další nové reformy v provincii, které modernizovaly celou jejich armádu. Namísto původního vojenského výcviku, byla vojska cvičena dle západního modelu se střelnými zbraněmi, které jim poskytla Sacuma prostřednictvím britského obchodu.²¹² Těmito změnami předčilo Čóšú šógunát, jenž byl ve většině případech technologicky zaostalý, tudíž když započal roku 1866 druhé tažení proti Čóšú, tak i přes jeho početnější armádu na většině frontách prohrával. Jednotky *kiheitai* v čele s Jamagatou byly pověřeny obranou přístavu v Šimonoseki, ale jakmile se naskytla příležitost, zaútočily na sousední knížectví Kokura,²¹³ v němž sídlilo několik prošógunátních příznivců. Koncem roku 1866 se Jamagatovi podařilo zdejší vojsko porazit a získat kontrolu nad knížectvím.²¹⁴ Ostatní boje se smrtí šóguna Iemočiho ustaly a bylo vyhlášeno dočasné příměří

²⁰⁹ Město v oblasti současné prefektury Jamaguči.

²¹⁰ Navýšil jejich sílu a zlepšil samotné fungování celé organizace.

²¹¹ HACKETT, Roger F., *Yamagata Aritomo in the Rise of Modern Japan*, s. 35–37.

²¹² JANSEN, Marius B., Meiji Restoration, In: *The Cambridge history of Japan 5*, s. 346.

²¹³ Město, které se nacházelo na severu Kjúšú v dnešní prefektuře Fukuoka.

²¹⁴ HACKETT, Roger F., *Yamagata Aritomo in the Rise of Modern Japan*, s. 42.

(viz kapitola 1.4). Právě toto období se stalo šógunátu osudným, protože Jamagata s ostatními vůdci začal plánovat svržení šógunátu.

5.2 Jamagatova účast ve válce Bošin

Po nástupu císaře Mucuhita roku 1867 se situace v Kjótu začala přiklánět na stranu procísařských provincií, jelikož zde Sacuma prostřednictvím Iwakury z císařského dvora plánovala svržení šógunátní vlády. Ačkoliv mělo Čóšú stále zakázáno posílat své představitele do hlavního města, vyslalo do Kjóta Jamagatu, aby situaci sledoval a následně o ní informoval. V místní sacumské rezidenci se setkal se Saigóem a ostatními představiteli Sacumy, od kterých se dozvěděl, že plánují svrhnout šógunát vojenskou silou. Jamagata tuto zprávu následně předal knížeti v Čóšú a obě provincie se začaly společně připravovat na válku.²¹⁵

Přestože se Jamagata nezúčastnil počátečních bitev u Toba-Fušimi a u Ueno, jež vedly k porážení a svržení šógunátu, tak sehrál důležitou roli v následujících bitvách proti severním knížectvím, kde velel jednotkám *kiheitai*. Válčení v provincii Ečigo bylo pro Jamagatu ze všech nejnáročnější, jelikož zde císařská strana na mnoha frontách prohrávala. Současně situaci zhoršovala špatná komunikace mezi Čóšú a Sacumou,²¹⁶ kvůli které nakonec vznikala rivalita obou provincií na bojištích. Během vojenského tažení na hrad Nagaoka²¹⁷ se Jamagata se svými muži ocitl v nevýhodné pozici, kdy jeho vojsko muselo bojovat z řeky Šinano.²¹⁸ Tato bitva trvala několik měsíců a mnoho císařských vojáků při ní zemřelo, nicméně Jamagatovi se nakonec podařilo zvítězit a hrad 8. července 1868 padl. Poté se většina císařské armády rozdělila, aby porazila zbylé tokugawské příznivce v Ečigu. Výsledek byl ale pro císařskou stranu nepřízniví, protože tak prohrála několik dalších bitev. Teprve až s příjezdem posil začala postupně vítězit a v září téhož roku provincie Ečigo kapitulovala.²¹⁹

Jamagatova poslední účast ve válce Bošin se odehrála proti Aizu, které bylo jedním z mocných severních knížectví, jež vzdorovaly císařské vládě. Avšak ani tato provincie nedokázala císařskou armádu potlačit a po dlouhém ostřelování hradu Wakamacu také kapitulovala. Během války Bošin si Jamagata získal mnoho uznání od ostatních díky svým vynikajícím schopnostem velitele a стратега. Není tedy divu, že se v následujících letech stal

²¹⁵ HACKETT, Roger F., *Yamagata Aritomo in the Rise of Modern Japan*, s. 44–45.

²¹⁶ Velitel sacumských vojsk Kuroda Kijotaka 黒田清隆 ignoroval zprávy od ostatních velitelů, což mnoho z nich, včetně Jamagaty, znepokojovalo.

²¹⁷ Tento hrad se nacházel v městě Nagaoka v současné prefektuře Niigata.

²¹⁸ Boje se odehrály v období velkých dešťů, což vedlo k navýšení hladiny řeky. Pro císařskou stranu bylo tedy náročné přes ni provádět jakékoliv útoky.

²¹⁹ BOLITHO, Harold, The Echigo War 1868, In: *Monumenta Nipponica* [online], vol. 34, no. 3, 1979, pp. 259–77 [vid. 11.4.2022], Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2384199>, s. 261–265.

součástí nové vlády Meidži,²²⁰ ve které zaujal pozici hlavního reformátora národní armády.

5.3 Jamagatova role ve vládě v raném období Meidži

Po založení nové vlády Meidži v Tokiu začali její členové projevovat hluboký zájem o západní technologie. Měla se proto konat úplně první cesta do zahraničí od vyhlášení císařské moci v Japonsku a Jamagata se jí jako uznávaný vojevůdce a modernizátor armády Čóšú mohl zúčastnit. Výprava vyplula z Japonska v srpnu roku 1869 a procestovala několik evropských zemí, kde studovala zdejší moderní technologie, včetně vzdělávání a celkového fungování daného státu. Jelikož se Jamagata také zajímal o nové technologie, tak se během těchto cest mnoho naučil. O rok později po svém návratu do Japonska své zkušenosti sdělil zdejší vládě, která byla rozhodnuta modernizovat armádu a jmenovala ho asistentem vojenského místopředsedy vlády, protože měl s armádními reformami již zkušenosti. Zároveň je zaujala účinnost jednotek *kiheitai* ve válce Bošin.²²¹ Jamagatovým hlavním úkolem na této nové pozici se tedy stala modernizace celé japonské armády, nicméně ji prozatím nemohl dosáhnout. V Japonsku bylo stále mnoho knížectví, které by s novými reformami nemuselo souhlasit, tudíž Jamagata ve vládě přednesl, že bez národní armády a centralizace státu, nebude možné vykonávat převratné změny. Současně usoudil, že je nutné v tomto hledisku získat podporu i od Sacumy a Saigóa, jelikož by se tím vláda zbavila její největší hrozby a získala by na svou stranu jednoho z nejuznávanějších samurajů tehdejší doby. Tento návrh byl uznán členy vlády za velice moudrý a Jamagata se stal součástí výpravy do Sacumy. Vyjednávání se Saigóem skončilo úspěchem, protože Jamagata podpořil Kidu Takajošiho silným argumentem, že Saigóova účast ve vládě je nutná k zajištění hlavního města a zavádění vládních reforem. Získáním Sacumy a Saigóa byla v Tokiu založena národní armáda čítající 10 000 mužů, čímž si císařská vláda zajistila ochranu před možnou opozicí. Zajištěním hlavního města se mohl Jamagata zaměřit na centralizaci státu, která byla schválena vládou roku 1871. Namísto knížectví byly vytvořeny prefektury, jež spravovaly guvernéri. Jamagata byl následně jmenován viceministrem vojenských záležitostí.²²²

Po úspěšné centralizaci celého státu převzala císařská vláda veškerou fiskální politiku a Jamagata začal připravovat první kroky pro modernizaci japonské armády v západním stylu, jež se v budoucnu stala hlavní vojenskou silou Japonska. Armáda dle Jamagaty měla být

²²⁰ HACKETT, Roger F., *Yamagata Aritomo in the Rise of Modern Japan*, s. 48.

²²¹ HACKETT, Roger F., *The Meiji Leaders and Modernization: The Case of Yamagata Aritomo*, JANSEN, Marius B. (ed.), In: *Changing Japanese Attitudes Toward Modernization*, s. 251.

²²² HACKETT, Roger F., *Yamagata Aritomo in the Rise of Modern Japan*, s. 56–58.

tvořena zejména z obyčejných lidí, kteří by absolvovali sedmiletý armádní výcvik. Posílila by se tím celková národní síla, která by poprvé po mnoha staletích nebyla tvořena pouze ze samurajských rodin.²²³ Tento návrh si ale získal i své odpůrce, kteří chtěli zachovat dlouholetou tradici a armádu nadále tvořit jen ze *šizoku*. Ve vládě probíhaly dlouhé diskuze, až nakonec zvítězil Jamagatův návrh díky podpoře od Saigóa. Jamagatovy zkušenosti s *kiheitai* během politického převratu v Čóšú a války Bošin se zde také staly dobrým argumentem, že i obyčejní lidé dokáží tvořit silnou armádu.²²⁴ Zákon o branné povinnosti byl tedy vydán roku 1873 a zakládal se na francouzském modelu, jenž doplňoval i ten pruský.²²⁵

Vydání zákona o branné povinnosti vyvolalo v zemi rozruch jak mezi prostým lidem, tak mezi samuraji. Lidé po celém Japonsku projevovali určitou nespokojenost s tímto zákonem, protože předvíдали další navýšení daní, které byly už tehdy dost vysoké. Současně vláda používala pro povinnou vojenskou službu termín *kecuzei* (krevní daň 血税), jehož význam mnoho japonských obyvatelů špatně pochopilo²²⁶ a následně vyvolalo jejich protesty. Samurajská vrstva byla také nespokojena se zavedením branné povinnosti, protože se nyní mohl stát vojákem každý muž, bez ohledu na původ. Tímto byla poškozena jejich společenská prestiž a většina z nich se začala v následujících letech bouřit proti nové vládě.²²⁷ Jamagata se od vydání zákona o branné povinnosti vydal na cestu Japonskem, aby v prefekturách uvedl jeho platnost a potlačil vznikající protesty vůči vládě. Mezitím v hlavním městě vypukla krize ohledně Koreje, která byla hlavním tématem nové vlády ještě před Jamagatovým odjezdem. Jamagata informoval Saigóa, že armáda není v současné době schopna invaze, jelikož prochází modernizací, tudíž by se mělo vyčkat na její úplné dokončení. Nicméně Saigó jeho doporučení ignoroval a společně s ostatními členy vlády odhlasoval svou účast v diplomatické expedici do Koreje. Protože Jamagata nebyl součástí státní rady, nemohl do situace jakkoliv zasahovat a musel vyčkat na návrat Iwakurovy mise, která nakonec Saigóa přehlasovala a zamítla jeho výpravu do Koreje, což mělo za následek rozpad státní rady. Jamagata se namísto Saigóa stal

²²³ KUBLIN, Hyman, The 'Modern' Army of Early Meiji Japan, In: *The Far Eastern Quarterly* [online], vol. 9, no. 1, Cambridge University Press, Association for Asian Studies, 1949, pp. 20–41 [cit. 22.11.2021], Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2049123>, s. 31–32.

²²⁴ HACKETT, Roger F., The Meiji Leaders and Modernization: The Case of Yamagata Aritomo, In: *Changing Japanese Attitudes Toward Modernization*, s. 254–255.

²²⁵ FUKUSHIMA, Shingo, The Building of a National Army, In: *The Developing Economies* [online], vol. 3, no. 4, 1965, pp. 516–539 [cit. 22.11.2021], Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1746-1049.1965.tb00772.x>, s. 525.

²²⁶ Jednalo se o termín přebraný z francouzštiny. Lidé v Japonsku ho chápali, jako prodej vlastní krve.

²²⁷ KUBLIN, Hyman, The 'Modern' Army of Early Meiji Japan, In: *The Far Eastern Quarterly* [online], vol. 9, no. 1, Cambridge University Press, Association for Asian Studies, 1949, pp. 20–41 [cit. 12.04.2022], Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2049123>, s. 32–34.

velitelem národní armády a roku 1874 se stal členem státní rady.²²⁸

Na konci roku 1875 se v Japonsku už rozšířila branná povinnost natolik, že nebylo nutné, aby v zemi nosili samurajové zbraně, proto Jamagata přišel s návrhem, že bude zakázáno veřejné nošení mečů. Ostatní vlastněné zbraně byly následně přiděleny vládním orgánům. Návrh vešel v platnost roku 1876 a zbraně mohli nosit pouze policisté a národní garda.²²⁹

5.4 Sacumská rebelie

Jak již bylo zmíněno v předešlých kapitolách, tak nové reformy často omezovaly tehdejší samurajstvo, což vedlo k jejich nespokojenosti a následné sacumské rebelii roku 1877. Jamagata se stal důležitou součástí sacumské rebelie, protože zde velel císařským pozemním jednotkám, kterým se podařilo Saigóa porazit. Když vypukla bitva u hradu Kumamoto, tak mnoho císařských vojsk nebylo ještě připraveno k protiútoků. Většina z nich byla teprve na cestě z hlavního ostrova a jediný Jamagata se svým vojskem byl k dispozici. Nicméně ani on jim v tuto chvíli nebyl schopný pomoci, protože nepřátelská armáda byla v přesile. Rozhodl se tedy, že vyčká ve Fukuocce²³⁰ na posily Ójamy Iwaa 大山巖.²³¹ Své rozhodnutí ale musel přehodnotit, jelikož se doslechl, že se do Kurume blíží nepřátelská armáda. Pokud by se město dostalo do nepřátelských rukou, přerušila by se tím komunikace mezi Jamagatou a císařskými vojsky na bojišti. Jamagata tudíž neváhal a ihned do města vyslal celou svou armádu. Hlavní střety těchto dvou stran proběhly 4. března severně od Kumamota poblíž města Tabaruzaka. Jamagata zde zahájil útok na nepřítele a boje se táhly po dalších sedmnáct dní. Sacumská rebelie utrpěla v této oblasti porážku a byla nucena stáhnout svá zbylá vojska k hlavní válečné síle u hradu Kumamoto, který nadále odolával útokům.²³² Císařské armádě postupně přicházely posily a 14. dubna byla sacumská armáda u hradu poražena.²³³ Sacumské jednotky, včetně Saigóa, se stáhly směrem ke Kagošimě.

Jamagata byl nyní pověřen porazením zbylých povstalců. Po několika měsíčních bojích došlo konečně k finální bitvě u hory Širojama, kde Jamagata s vojskem čítající okolo 30 000 mužů obklíčil Saigóa a zbylé povstalecké jednotky.²³⁴ Ještě před zahájením posledního útoku

²²⁸ HACKETT, Roger F., *Yamagata Aritomo in the Rise of Modern Japan*, s. 69–72.

²²⁹ Tamtéž, s. 76–77.

²³⁰ Město leželo na severu Kjúšú a jižně od něho se nacházelo i město Kurume. Obě města existují dodnes.

²³¹ Jeden z velitelů císařské armády a bratranec Saigóa Takamoriho.

²³² BUCK, James H. The Satsuma Rebellion of 1877. From Kagoshima Through the Siege of Kumamoto Castle, In: *Monumenta Nipponica* [online], vol. 28, no. 4, Sophia University, 1973, pp. 427–46, [cit. 1.11.2021], Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2383560>. s. 438–440.

²³³ Tamtéž, s. 445.

²³⁴ ESPOSITO, Gabriele, The Boshin War and Satsuma Rebellion, In: *Japanese Armies 1868–1877*, s. 17.

nabídl Jamagata Saigóovi možnost se vykoupit, ale bez výsledku. Na Jamagatův rozkaz se 24. září 1877 střetla císařská vojska se zbylými sacumskými samuraji. Jamagata byl Saigóovou smrtí velice zarmoucen, jelikož oba byli blízcí přátelé. Zároveň věděl, že porážkou sacumské rebelie skončí v Japonsku poslední odkaz feudalismu, s čímž v budoucnu vymizí i samotní samurajové.²³⁵

5.5 Stručné shrnutí Jamagatovy role v následujícím období Meidži a Taišó

V následujících letech zaujal Jamagata ve vládě několik důležitých pozic a s postupem času se stal v období Meidži jednou z nejmocnějších osobností hned po císaři. Jeho hlavním cílem ve vládě bylo navýšení výkonné moci ozbrojených sil, a tak prováděl několik potřebných změn, jež tohoto cíle měly dosáhnout. Po poražení sacumských vojsk proběhlo jak v armádě, tak ve vládě mnoho zásadních reforem. Japonská armáda byla z francouzského modelu přeorganizována na pruský, jelikož Jamagata, za pomoci Kacury Taróa 桂太郎,²³⁶ přesvědčil ostatní členy vlády. Současně s tím byl roku 1878 založen Generální štáb, do jehož čela se z pozice ministra armády postavil Jamagata. Jakožto hlava této nové organizace přebíral veškeré pravomoci ze své předešlé pozice a zároveň se stal také hlavním císařským rádcem ohledně vojenské politiky a strategie. Téhož roku oddělil armádu od politických vlivů zbavením ministra armády velící funkce a revidoval disciplínu národní armády prostřednictvím nařízení zvaného Napomenutí vojákům,²³⁷ které zakazovalo vojenskému personálu zasahovat do politických záležitostí.²³⁸ Toto nařízení bylo následně použito v Císařském výnosu pro vojáky a námořníky, jenž na Jamagatovu žádost císař vydal. Vydáním tohoto výnosu se stala hlavní myšlenkou moderní japonské armády disciplína a oddanost císaři.²³⁹

V 80. letech se členové vlády v Japonsku pokoušeli o napodobení západní politiky, tudíž v zemi vznikaly různé instituce a politické strany. Také se začala připravovat první ústava a založení parlamentu. Jelikož se Jamagata zajímal o státní politiku, začal usilovat o vybudování silnější výkonné moci i v jiných oblastech než v armádě a roku 1883 nastoupil na vedoucí pozici Ministerstva vnitra. Chopil se reorganizace místních samospráv a navýšil v Japonsku působení policejních jednotek, které dohlížely na pořádek v prefekturách v souladu se zákonem na

²³⁵ HACKETT, Roger F., *Yamagata Aritomo in the Rise of Modern Japan*, s. 80.

²³⁶ Bývalý důstojník z provincie Čóšú, který po vzniku nové vlády Meidži odcestoval do Evropy, kde sbíral informace o francouzské a německé armádní struktuře.

²³⁷ Nařízení bylo vyhlášeno z důvodu vzpoury císařské stráže.

²³⁸ HACKETT, Roger F., *Yamagata Aritomo in the Rise of Modern Japan*, s. 82–84.

²³⁹ JANSEN, Marius B., Meiji Restoration, In: *The Cambridge history of Japan 5*, s. 398.

zachování veřejného pořádku, jenž roku 1887 vydal.²⁴⁰ Následujícího roku se Jamagata vypravil podruhé do Evropy, aby zde získal další potřebné zkušenosti se systémem místní samosprávy. Po svém návratu do Japonska roku 1889 si Jamagata založil svůj první kabinet a stal se tak třetím premiérem v zemi.²⁴¹ Jeho vláda se ale po 2 letech rozpadla, jelikož Jamagata z postu premiéra rezignoval, kvůli zdravotním potížím a vzporům ve vládě. Jamagata později nastoupil na pozici premiéra ještě jednou, ale kvůli státní finanční krizi znovu rezignoval.²⁴² Během své vlády se Jamagata zaměřoval převážně na zlepšování japonské armády a usiloval o zahraniční expanzi, jenž v 90. letech a na počátku 20. století dosáhl anexí Koreje a vítězstvím ve válce s Čínou a Ruskem.²⁴³ Pomocí císaře se mu také podařilo vydat Císařský výnos o vzdělání, který se stal velmi důležitým dokumentem tehdejší doby, jelikož neupravoval pouze vzdělávání, ale i samotné mravní způsoby. Japonští obyvatelé se prostřednictvím tohoto dokumentu učili konfucianismu a lojalitě ke svým nadřízeným a státu neboli císaři.²⁴⁴ Právě toto se v budoucnu stalo hlavním důvodem, proč byl ve druhé světové válce japonský národ tak neústupný.

V období Taišó se Jamagata zapojoval do domácí a zahraniční politiky spíše zpovzdálí a jakožto jedna z nejmocnějších postav v Japonsku, ovlivňoval jmenování nových premiérů. Nicméně jeho moc byla ke konci jeho života silně poškozena, jelikož veřejně kritizoval císařskou svatbu, kvůli barvosleposti císařovi nevěsty.²⁴⁵ Tímto tedy skončil život jedné z nejnámennějších osobností období Meidži, která stála zejména za celkovou modernizací japonské armády a vybudování pevné vojenské infrastruktury v zemi loajální státu a císaři.

²⁴⁰ REISCHAUER, Edwin O.; CRAIG, Albert M., *Dějiny Japonska*, s. 176.

²⁴¹ JANSEN, Marius B., Meiji Restoration, In: *The Cambridge history of Japan 5*, s. 401.

²⁴² HACKETT, Roger F., *Yamagata Aritomo in the Rise of Modern Japan*, s. 141–142.

²⁴³ Japonsko po těchto dvou válkách získalo pod svou kontrolu Mandžusko, Taiwan, Liao-tung a jižní část Sachalinu.

²⁴⁴ Tamtéž, s. 128–129.

²⁴⁵ Tamtéž, s. 335.

6 Porovnání zásluh Saigóa a Jamagaty

Přestože jsou životy Saigóa a Jamagaty ve válce Bošin a vzniku nového státu úzce provázány, jejich zásluhy se od jednotlivých událostí poměrně liší. Podíváme-li se nejprve na Saigóa, tak jeho počáteční kroky začínají již ve službách sacumského knížete, kdy se snažil ovlivnit volbu šóguna v Edu a Kjótu. Tím, že chtěl Saigó dosadit na trůn Keikiho a obnovit částečně císařskou vládu, by se dalo požadovat, jako první akce, které vedly k válce Bošin a následnému svržení šógunátu. Zlomový okamžik ale teprve nastal, až když se Saigó rozhodl přidat na stranu Čóšú, kdy s jejími předními představiteli uzavřel alianci, jejímž cílem bylo ukončení tokugawské vlády a zrušení všech šógunátních institucí.

Od samého začátku války Bošin, hrál Saigó velice důležitou roli, jelikož dodával v bojích mnoha samurajům kuráž. Toto se nejvíce projevilo v rozhodující bitvě u Toba-Fušimi, kde císařská vojska čelila několikanásobné přesile. Saigó v čele císařských vojsk, díky svým vynikajícím velícím schopnostem, dokázal nepřítele u Toba-Fušimi porazit, čímž se uvolnila cesta k Edu. Samotné vyjednávání o kapitulaci šógunátního města proběhlo zásluhou Saigóa bez dalšího krveprolití, protože Kacu Kaišú byl jeho dobrým přítelem a dokázal s ním sjednat přívětivé podmínky pro císařskou i tokugawskou stranu. Obsazením Eda a vyhlášením císařské vlády Saigóova role ve válce Bošin ale nekončila, jelikož boje s tokugawskými příznivci se táhly ještě další měsíce. V bitvě u Ueno čelil Saigó znovu náročné bitvě proti jednotkám *šógitai*, kvůli nevydařené podpoře ze strany Čóšú. Ačkoliv zde sacumská vojska utrpěla těžké ztráty, Saigó nehodlal ustoupit a nadále bojoval, až se mu nakonec podařilo zvítězit. Pokud by *šógitai* Saigóa porazili, nejspíše by tím Edo padlo znovu do rukou tokugawských příslušníků. Většiny následujících bitev proti severním knížectvím se Saigó nemohl zúčastnit v důsledku vážného onemocnění. Připojil se teprve až do posledních bojů proti Ečigu a Hokkaidu, kde podpořil zdejší císařské jednotky.

Saigóova role v období Meidži byla od samého počátku spíše pasivní. On sám nechtěl být členem nové vlády, ale nakonec byl přinucen stát se její součástí, jelikož mu mnoho samurajů důvěřovalo a neváhalo ho v jeho názorech následovat. Saigó tak zajistil vládě, že v zemi nebudou zpočátku vznikat žádná samurajská povstání v době, kdy budou vydávat nové reformy. Saigó nadále poskytl hlavnímu městu několik mužů ze Sacumy, kteří se přidali k císařské strážci. S jeho pomocí se také podařilo uskutečnit centralizace celého státu, během které byla zrušena knížectví a namísto nich zavedeny prefektury. V jeho posledních letech ve vládě se aktivně zapojil do vyřešení problému s nespokojeným samurajstvem vysláním trestné výpravy do Koreje, což ale skončilo neúspěchem a jeho rezignací. Saigóovy zásluhy byly tedy

v období Meidži oproti těm ve válce Bošin podstatně menší, jelikož se moc aktivně nezapojoval do vládních rozhodování a příliš neusiloval o modernizaci Japonska.

Jamagatova role ve válce Bošin, podobně jako ta Saigóova, začala dlouho před samotnou válkou, kdy se pokoušel v Kjótu a západním Japonsku rozšířit myšlení *sonnó džóí*, které se stalo hlavním motem císařské armády v období pádu šógunátu. Císařská strana začala v Japonsku sílit a Jamagata s ostatními členy skupiny *sonnó džóí* dokázal se Saigóem sjednat alianci, jejímž cílem bylo svržení šógunátu.

Přestože se během války Bošin Jamagata nezúčastnil počátečních bitev u Toba-Fušimi a u Ueno, prokázal své zásluhy v náročných bojích proti severním knížectvím. Byla to zejména bitva v provincii Ečigo, kde s ostatními císařskými vůdci utrpěl několik těžkých porážek. Mnoho z nich chtělo dobývání zdejšího hradu Nagaoka vzdát, ale Jamagata vytrval a s příjezdem posil se jim po dlouhém obléhání podařilo zvítězit. Následovaly další důležité bitvy proti Aizu a Hokkaidu, ve kterých velel jednotkám *kiheitai*. Jamagata Aritomo projevil během války Bošin své vynikající schopnosti velitele a стратега, což neuniklo pozornosti jiných vůdců, kteří ho následně neváhali dosadit do jedné z pozic ve vládě.

Od samého vzniku nové vlády Meidži sehrál Jamagata důležitou roli, jelikož se stal modernizátorem japonské armády, díky svým zkušenostem s *kiheitai*. Zúčastnil se také první cesty do zahraničí od nastolení císařské moci, přičemž procestoval různé evropské státy, z nichž si následně vybudoval vizi o budoucí struktuře Japonska. Po svém návratu tudíž ve vládě přednesl návrh o celkové centralizaci státu a založení národní armády. Podpořil samotné zrušení knížectví a zavedení prefektur. Díky těmto argumentům se stal součástí výpravné expedice do Sacumy, která přesvědčila Saigóa v jeho účasti ve vládě. Úspěšnou centralizací státu a založením národní armády začal Jamagata modernizovat celou japonskou armádu dle západních zemí a zasloužil se vydáním zákona o branné povinnosti, jenž položil základy pro budoucí armádu císařského Japonska. S těmito změnami podpořil i zrušení veřejného nošení mečů a titulu *daimjó*. Porážkou sacumské rebelie, ve které velel Jamagata jednotkám branné povinnosti, prokázal vládě jejich efektivitu, čímž mu byla svěřena další vojenská reforma neboli přechod z francouzského armádního modelu na ten pruský.

V následujících letech po roku 1877 zastal Jamagata několik důležitých vládních pozic a stal se tak jednou z nejmocnějších osobností v Japonsku hned po císaři. Zasloužil se za založení císařské armády a vybudování pevné vojenské infrastruktury loajální státu. Dále reorganizoval policejní instituce a zajistil tak pořádek v zemi. Jamagatova role v období Meidži byla tedy oproti té ve válce Bošin zásadně větší, jelikož stál za mnoha reformami, které pomohly vybudovat mocné Japonsko.

Zaměříme-li se nyní na samotné porovnání zásluh mezi Saigóem a Jamagatou, tak z výše uvedeného obsahu můžeme usoudit, že se oba podobně zasloužili o protišógunátní akce, které vedly k válce Bošin. Jamagata se jakožto podpůrce *sonnó džóí* zapojoval do akcí pro svržení šógunátu dříve, nicméně je nebyl schopný dokončit bez pozdější podpory od Saigóa a Sacumy, kteří se přidali na jeho stranu a postavili se proti šógunátu. Pokud se ale podíváme na válku Bošin, tak v ní hrál zásadnější roli Saigó, jelikož se zúčastnil několika zásadních bitev, jako u Toba-Fušimi a u Ueno, jejichž vítězstvím se podařilo svrhnout šógunát a položit tak první základy pro novou vládu. Jamagata se na druhou stranu zasloužil o dobytí severních knížectví, které avšak nebylo tak relevantní pro svržení šógunátu, ale spíše pro zajištění budoucí císařské nadvlády. Od samého vzniku nové vlády Meidži byl Saigó její důležitou součástí, protože bez jeho pomoci by se v zemi nejspíše nemohly uskutečnit převratné reformy, zejména centralizace státu a zrušení knížectví. Nicméně co se týče zásluh, tak těch více prokázal Jamagata, jelikož položil základy pro budoucí japonskou armádu, kterou modernizoval dle Západu a vytvořil v zemi pevnou vojenskou infrastrukturu loajální císaři a státu. Výsledkem této práce tedy je, že Saigó Takamori zaujal klíčovou roli ve válce Bošin a stal se i důležitou součástí vlády Meidži, zatímco Jamagata Aritomo, ačkoliv přispěl k náročným bojům na severu, prokázal větší zásluhy během budování nového státu.

Závěr

Cílem této práce bylo zjistit, jakým způsobem zasahovali Saigó Takamori a Jamagata Aritomo do významných událostí druhé poloviny 19. století, jimiž byly občanská válka Bošin a rané období Meidži a následně tyto činy porovnat a vyvodit z nich výsledek, kdo se ujal větších zásluh během těchto dvou událostí.

V období pádu tokugawského šógunátu bylo v Japonsku zaznamenáno mnoho velkých změn. Země se po přibližně 200 let trvající izolaci na nátlak Západu náhle otevřela světu, což silně ovlivnilo zdejší život. Rozvíjející se mezinárodní obchod zapříčinil nárůst počtu přijíždějících cizinců a uzavírání dalších nevýhodných smluv s ostatními státy. Právě tyto dva faktory se staly hlavním důvodem, proč se Japonsko rozdělilo na dva tábory. Na jedné straně stál šógun s konzervativně smýšlejícími samuraji a na druhé straně císař se západními provinciemi, kteří usilovali o vyhnání cizinců ze země. Vztahy se mezi těmito stranami čím dál více zhoršovaly a v Japonsku znovu začala vznikat povstání. Byla to zejména západní provincie Čošú, ke které se později připojila i Sacuma s Tosou. Přední představitelé těchto provincií uzavřeli prostřednictvím Tosy mezi sebou spojenectví a společně se postavili proti šógunátu ve válce Bošin.

Válčení na ostrově Honšú mezi šógunátem a císařskou stranou započalo roku 1864 první a také rozhodující bitvou u Toba-Fušimi. I přes svou převahu se šógunátu nepodařilo v bitvě zvítězit, jelikož válečná technologie západních provincií byla vyspělejší. Zároveň procísařská vojska byla více motivovaná k boji, díky dobrému velení Saigóa Takamoriho, který se do bitvy také zapojil. S jeho pomocí se podařilo šógunátní jednotky porazit a postupně zatlačit zpět do Eda. Saigó následně sám s Kacuem Kaišúem navrhol podmínky pro kapitulaci Eda, které obě strany neváhaly přijmout. Roku 1868 tedy skončila tokugawská vláda, která v Japonsku vládla po 265 let. Tímto ale Saigóova role ve válce Bošin neskončila, protože v zemi stále existovalo několik tokugawských příznivců, kteří ohrožovali novou vládu. Saigó se zúčastnil ještě několika bitev v oblasti Kantó a na severu Japonska, kde pod jeho velením císařská vojska postupně vítězila. Těchto finálních bitev se zúčastnil i Jamagata Aritomo jakožto velitel jednotek *kiheitai*, kterým byl jmenován po druhém bombardování u Šimonoseki. Jamagata se během období války Bošin také stal velmi uznávaným vůdcem.

Po pádu šógunátní vlády započalo v Japonsku nové období Meidži, které usilovalo zejména o modernizaci celé země. Inspirovalo se hlavně evropskými státy a jejich fungováním z hlediska politického a technologického. Právě od počátku tohoto období vydávala císařská vláda nové reformy, jež modernizovaly stát. První z nich byl pokus o centralizaci Japonska a

vybudování nové společnosti prostřednictvím zrušení provincií a zavedení prefektur. Většina samurajů byla s těmito kroky nespokojena a vládě nedůvěřovala. Bylo tedy zapotřebí dosadit na vládní pozice Saigóa. Mnoho samurajů mu důvěřovalo a byl pro ně vzorem. Jeho pomocí se centralizace stala reálnou a vláda mohla v zemi snadněji vydávat další reformy. Jamagata se ujal modernizace armády, kterou zakládal na posbíraných znalostech ze svých cest do zahraničí a spolu s tím navrhl Zákon o branné povinnosti, který vešel v platnost roku 1873. Nejvíce bolestivými změnami se ale pro Japonsko staly společenské a finanční reformy, jež sebraly samurajům veškerou prestiž. Některým z nich se podařilo usadit na úřednických postech nebo v zemědělství a rolnictví, nicméně většina z nich se stala nezaměstnanými a státu finančně přitěžovala. Tímto se samurajové ocitli na nižší nebo i stejné úrovni jako prostý lid tehdejší společnosti, což jejich vztahy s vládou ještě více zhoršovalo. Vyřešení tohoto problému se stalo nejnáročnější otázkou raného období Meidži, protože celkovou populaci tvořilo přibližně 6 % samurajů. Expanze na západ, konkrétně do Koreje, měla tento problém vyřešit, avšak vláda se nedokázala shodnout na jednotném názoru, což vedlo k jejímu rozpadu. Mnoho členů ji opustilo a nechyběl mezi nimi ani Saigó. V tomto okamžiku se společná a strmitá cesta Saigóa a Jamagaty rozdělila.

Sílící nespokojenost samurajské vrstvy od roku 1873 neustále rostla a v Japonsku znovu zavládl chaos. Snaha nové vlády o zlepšení situace byla spíše negativní, což vedlo k samurajským povstáním. Největším z nich bylo sacumské povstání, které přetrvávalo až do roku 1877, kdy byl Jamagatou v bitvě u Širajamy poražen zbytek revoltujících samurajů, včetně Saigóa. Tato bitva byla posledním velkým odporem tehdejšího samurajstva a koncem starého pořádku. Nová vláda se mohla od tohoto okamžiku soustředit na budování moderního státu, který se v budoucnu stal jedním z nejmocnějších v Asii.

Saigó Takamori byl v období od pádu tokugawského šógunatu po vznik nové vlády Meidži jednou z nejuznávanějších osobností. Již od mladistvých let projevoval své vynikající schopnosti, což neuniklo pozornosti sacumského knížete, který si ho cenil a jmenoval jedním ze svých vazalů. Tímto se mu otevřela cesta k hnutí *sonnó džói*, jež změnila budoucnost celé země. Prostřednictvím tohoto hnutí se později stal součástí války Bošin, kde velel jednotkám Sacumy v boji proti šógunátní armádě. Už v této době byl uznávaným samurajem v knížectví Sacuma a mnoho samurajů k němu vzhlíželo. Jeho přítomnost na bojišti proto dodala vojákům v bitvě u Toba-Fušimi a následujících bitvách odvahu a odhodlání zvítězit. Zastal i velice důležitou roli během vyjednávání s šógunátem v Edu, během kterého sám navrhoval podmínky pro kapitulaci bez dalšího prolévání krve. Od vzniku nové vlády Meidži se zprvu zdráhal být její součástí, jelikož to byl nerozhodný člověk, nicméně jeho účast v ní byla nevyhnutelná.

Mnoho lidí k němu vzhlíželo, což bylo potřebné k modernizaci země prostřednictvím nových reforem. Za jeho působení ve vládě byla jeho role spíše pasivní, jelikož sám velké změny nenavrhoval, pouze schvaloval nebo zamítal.

Jamagata Aritomo byl v tomto období také velice uznávaným člověkem, nicméně se mu v něm nedostalo takové slávy jako Saigóovi. Jeho mládí se svým vývojem podobalo tomu Saigóovu, ale jelikož vyrůstal v provincii Čóšú, byl zapojen do hnutí *sommó džóí* dříve. Čóšú bylo v polovině 19. století velice radikální a útočilo na cizince. Jamagata se zúčastnil obou cizineckých útoků u Šimonoseki, kde se poprvé projevila jeho prvotřídní schopnost jakožto velitele a стратега. Právě díky svým schopnostem v budoucnu zastal několik důležitých pozic a stal se tak jedním z nejmocnějších mužů v Japonsku. Ačkoliv se nezúčastnil ve válce Bošin tolika bitev, co Saigó, tak během raného období Meidži byl více progresivní. Zastával se toho, aby se Japonsko modernizovalo a upustilo od starého systému, který vládl v zemi po několik století. Navrhl spoustu zásadních reforem, jež ve velkém změnil fungování japonského státu. Byly to zejména reformy, které modernizovaly japonskou armádu a vytvořily pevnou vojenskou infrastrukturu věrnou státu a císaři.

Dalo by se tedy říci, že Saigó a Jamagata byli pro toto období velice důležití, avšak každý pro něco jiného. Přestože hrál Saigó Takomori zásadní roli během období války Bošin, jeho účast od vzniku nové vlády byla spíše pasivní. Mnoho lidí ho obdivovalo a neváhalo ho následovat, tudíž pomohl svojí přítomností ve vládě vydávat nové reformy. Jamagata Aritomo na druhou stranu, ačkoliv pomohl císařským vojskům porazit zbylé tokugawské příznivce na severu Japonska, měl větší zásluhy právě od vzniku nového státu v období Meidži, kdy vydal několik modernizujících reforem a zaujal jedny z nejvyšších vládních pozic v Japonsku.

Abstract in English

The aim of this thesis is to find out and compare what part Saigo Takamori and Yamagata Aritomo played during the Boshin war and in the establishment of a new state. In the first part of this work, the events leading to the Boshin war, which led to the reversal and war itself are described. The second part examines the course of the Boshin war and the fall of the Tokugawa shogunate. The following chapter describes the establishment of a new state. In the last two parts of this thesis, the Saigo and Yamagata's part in these events are introduced.

Key words: Japan, Meiji, Boshin, Tokugawa, Satsuma, Choshu, Saigo Takamori, Yamagata Aritomo

Seznam použité literatury:

Ansei Purge. *SamuraiWiki* [online]. 18. 8. 2020 [cit. 18. 11. 2020]. Dostupné z: https://wiki.samurai-archives.com/index.php?title=Ansei_Purge.

BARY, Wm. Theodore, Refom Proposals Of Sakamoto Ryoma, Saigo Takamori, and Okubo Toshimichi, In: BARY, Wm. Theodore (ed.), GLUCK, Carol, TIEDEMANN, Arthur E, *Sources of Japanese Tradition: Volume Two: 1600 to 2000*, Columbia University Press, 2005, ISBN 978-0-231-51812-3.

BEASLEY, W. G., *The Japanese Experience: A Short History of Japan*, University of California Press, 1999.

BEASLEY, W. G., *The Meiji Restoration*, Stanford University Press, 1972, ISBN 0-8047-0815-0.

BEASLEY, W. G., *The Modern History of Japan*, New York, New York: Frederik A. Praeger, 1963.

BOLITHO, Harold, The Echigo War 1868, In: *Monumenta Nipponica* [online], vol. 34, no. 3, 1979, pp. 259–77, [cit. 11.4.2022], Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2384199>.

BUCK, James H. The Satsuma Rebellion of 1877. From Kagoshima Through the Siege of Kumamoto Castle, In: *Monumenta Nipponica* [online], vol. 28, no. 4, Sophia University, 1973, pp. 427–46, [cit. 1.11.2021], Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2383560>.

CRAIG, Albert M., *Choshu in the Meiji Restoration*, Cambridge (Mass.): Harvard University Press, 1967.

ESPOSITO, Gabriele, The Boshin War and Satsuma Rebellion, In: WINDROW, Martin (ed.) *Japanese Armies 1868–1877*, Osprey, Ltd, 2020, ISBN PB 9781472837080.

Eto Shimpei. *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 24. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Eto-Shimpei>.

FRAVEL, M. Taylor, Regime Insecurity and International Cooperation: Explaining China's Compromises in Territorial Disputes, In: *International Security* [online], vol. 30, no. 2, 2005, pp 46–83 [cit. 16.12.2021], Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/4137595>.

Fujiwara family. *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 25. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Fujiwara-family>.

FUKUSHIMA, Shingo, The Building of a National Army, In: *The Developing Economies* [online], vol. 3, no. 4, 1965, pp. 516–539 [cit. 22.11.2021], Dostupné z: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1746-1049.1965.tb00772.x>.

GORDON, Andrew, *A Modern History of Japan: from Tokugawa Times to the Present*, New York: Oxford University Press, 2003, ISBN 0-19-511060-9.

HACKETT, Roger F., The Meiji Leaders and Modernization: The Case of Yamagata Aritomo, JANSEN. Marius B. (ed.) In: *Changing Japanese Attitudes Toward Modernization*, Princeton University Press, 1965, ISBN 0691030073.

HACKETT, Roger F., *Yamagata Aritomo in the Rise of Modern Japan, 1838–1922*, Harvard University Press, 1971, SBN 674-96301-6.

Hakushaku Itagaki Taisuke. *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 24. 6. 2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Hakushaku-Itagaki-Taisuke>.

HILLSBOROUGH, Romulus, *Shinsengumi: The Shogun's Last Samurai Corps*, 2005, ISBN 978-1-4629-1358-9.

HUFFMAN, James L., *Modern Japan: An Encyclopedia of History, Culture and Nationalism*, New York: Garland Publishing Inc. 1998, ISBN 9780815325253.

Insei. *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 25. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/insei>.

JANSEN, Marius B., *The Making of Modern Japan*, Cambridge: Harvard University Press, 2002, ISBN 0-674-00991-6.

JANSEN, Marius B. The Meiji Restoration, In: JANSEN, Marius B. (ed.), *The Cambridge history of Japan Vol.5*, Repr. Cambridge: Cambridge University Press, 1996, ISBN 0-521-22356-3.

Kampaku. *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 18. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/kampaku>.

KEENE, Donald, *Emperor of Japan: Meiji and His World, 1852–1912*, New York: Columbia University Press, 2002, ISBN 0-231-12340-X.

Kido Takayoshi. *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 26. 10. 2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Kido-Takayoshi>.

KUBLIN, Hyman, The 'Modern' Army of Early Meiji Japan, In: *The Far Eastern Quarterly* [online], vol. 9, no. 1, Cambridge University Press, Association for Asian Studies, 1949, pp. 20–41 [cit. 22.11.2021], Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2049123>.

NOTEHELPER, Fred G., The Charter Oath, In: BARY, Wm. Theodore (ed.), GLUCK, Carol, TIEDEMANN, Arthur E, *Sources of Japanese Tradition: Volume Two: 1600 to 2000*, Columbia University Press, 2005, ISBN 978-0-231-51812-3.

NG, Wai-Ming, Political terminology in the legitimation of the Tokugawa system: A study of 'bakufu' and shogun, In: *Journal of Asian History* [online], vol. 34, 2000, pp. 135–148 [cit. 7.12.2021], Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/41933235>.

MORRIS, Ivan. *The nobility of failure: tragic heroes in the history of Japan*, Kurodahan Press, 2014, ISBN 978-4-902075-68-7.

PEREZ, Louis G., *The history of Japan*, 2nd ed, Westport, Conn.: Greenwood Press, 2009, Greenwood histories of the modern nations, ISBN 978-0-313-36442-6.

RAVINA, Mark J. The Apocryphal Suicide of Saigō Takamori: Samurai, "Seppuku", and the Politics of Legend, In: *The Journal of Asian Studies* [online], vol. 69, no. 3, pp. 691-721 [cit. 1.11.2021], Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/40929189>.

RAVINA, Mark. *The last samurai: the life and battles of Saigō Takamori*. Hoboken, N.J.: John Wiley & Sons, 2004. ISBN 0-471-08970-2.

REISCHAUER, Edwin O. a Albert M. CRAIG. *Dějiny Japonska*. Přel. D. Labus a J. Sýkora. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2000. Dějiny států. ISBN 80-7106-391-6.

Sankin kotai. *Britannica* [online]. 8. 4. 2016 [cit. 19. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/sankin-kotai>.

The Second Opium War. *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 17. 11. 2020]. Dostupné z:

<https://www.britannica.com/topic/Opium-Wars>.

SHELDON, Charles, The Politics of the Civil War of 1868, In: BEASLEY, William G. (ed.), *Modern Japan: Aspects of History, Literature and Society*, Berkley: University of California Press, 1975, pp. 27-51. ISBN: 0-520-03495-3.

Shogun. *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 17. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/shogun>.

Soga family. *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 25. 2. 2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Soga-family>.

SONODA, Hidehiro. The Decline of the Japanese Warrior Class, 1840–1880, In: *Japan Review* [online] no. 1, 1990, pp. 73-111 [cit. 16.12.2021], Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/25790888>, s. 101–102.

STEELE, M. William, The Rise and Fall of the Shogitai: A Social Drama, In: NAJITA, Tetsuo (ed.), KOSCHMANN, J. Victor, *The Neglected Tradition: Conflict In Modern Japanese History*, Princeton University Press, 1982, ISBN 0-691-05364-2.

Tairo. *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 14. 1. 2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/tairo>.

Takasugi Shinsaku, *Britannica* [online]. 10. 3. 2020 [cit. 15. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Takasugi-Shinsaku>.

TOTMAN, Conrad D., *The Collapse of the Togugawa Bakufu 1862–1868*, Honolulu: University Press of Hawaii, 1980, ISBN 0-8248-0614-X.

TOTMAN, Conrad D. Fudai Daimyo and the Collapse of the Tokugawa Bakufu, In: *The Journal of Asian Studies* [online]. Association for Asian Studies, 1975, Vol. 34, No. 3, s. 589 [cit. 30. 9. 2021]. Dostupné z: <https://www.jstor.org/stable/2052544>.

VAPORIS, Constantine N., *Samurai: An Encyclopedia of Japan's Cultured Warriors*, 2019, ISBN 9781440842719.

VASILJEVOVÁ, Zdeňka, *Dějiny Japonska*, Praha: Nakladatelství Svoboda, 1986, ISBN 25-088-86.

VLASTOS, Stephen, Opposition movements in early Meiji, 1868–1885. In: JANSEN, Marius B. (ed.), *The Cambridge History of Japan 5*, Repr. Cambridge: Cambridge University Press, 1996, ISBN 0-521-22356-3.

WRIGHT, Diana E., Female Combatants and Japan's Meiji Restoration: The Case of Aizu, In: *War in History* [online], vol. 8, no. 4, Sage Publications, Ltd., 2001, pp. 396–417, [cit. 9.10.2021], Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/26013907>.

Yamagata Aritomo. *Britannica* [online], [cit. 4. 11. 2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Yamagata-Aritomo#ref247963>.

YATES, Charles L. Saigō Takamori in the Emergence of Meiji Japan, In: *Modern Asian Studies* [online] Vol. 28, No. 3, pp. 449–474, [cit. 10. 10. 2021]. Dostupné z: <http://www.jstor.org/stable/313040>.

YATES, Charles L., *Saigo Takamori: the man behind the myth*, John Wiley & Sons, 1995, ISBN 0-7103-0484-6.

Yoshida Shoin, *Britannica* [online], [cit. 4. 4. 2022]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/biography/Yoshida-Shoin>.